

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1893. Andra Kammaren. N:o 34.

Fredagen den 21 april.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 14 dennes förda protokoll.

§ 2.

Föredrogos och bordlades för andra gången:
konstitutionsutskottets utlåtande n:o 25; samt
statsutskottets utlåtanden n:is 58, 59 och 60.

§ 3.

Till afgörande företogs statsutskottets memorial n:o 61, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i frågor rörande riksstatens femte hufvudtitel.

Efter föredragning till en början af *punkten 1*, deri utskottet framlagt förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Kongl. Maj:ts proposition angående uppförande i riksstaten af ett ordinarie reservationsanslag å 2,000,000 kronor med titel »flottans nybyggnad», begärdes ordet af

Herr Hedin, som yttrade: Emot utskottets enhällighet att framställa den nu föreliggande voteringspropositionen finner jag det ändamålslost att göra någon invändning, men till inbesparande af tid för kammaren skall jag inskränka mig till att förklara, att jag icke finner den föreslagna voteringspropositionen vara med grundlagen öfverensstämmande.

Vidare anfördes icke. Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Punkten 2.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

§ 4.

Härefter föredrogs statsutskottets memorial n:o 62, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa till regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel hörande frågor.

Punkterna 1 och 2.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Punkten 3.

Lades till handlingarna.

Punkten 4.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Punkten 5.

Sedan kamrarne stannat i olika beslut i fråga om Kongl. Maj:ts framställning, att för inrättande vid Chalmers tekniska läroanstalt, i stället för den nuvarande lärarebefattningen i allmän och husbyggnadskonst, af en lektorsbefattning i byggnadskonst och ornamentsritning, med rätt för innehafvaren till aflöning och andra förmåner i likhet med öfriga lektorer vid anstalten, årsanslaget till anstalten måtte ökas med 2,000 kronor, hade utskottet, som ansett frågan böra afgöras genom gemensam omröstning, i denna punkt framlagt förslag till voteringsproposition för dylik omröstning.

Häremot hade reservation anmälts af herrar *Pehrson* i Törneryd, *Andersson* i Nöbbelöf, *Jonsson* i Hof, *von Friesen*, *Persson* i Stallerhult, *Holm* och *Ericsson* i Ofvanmyra.

Herr von Friesen begärde ordet och yttrade: Herr talman! Grundlagens bestämmelser rörande gemensamma voteringar äro ganska otydliga och ofullständiga, och till följd deraf kunna ofta olika meningar uppstå i förekommande fall, huruvida gemensam votering bör ega rum eller icke. Ett sådant fall föreligger här enligt min och åtskilliga reservanternas i statsutskottet mening. Båda kamrarne äro eniga deruti, att det ordinarie anslaget skall ökas med 2,000 kronor och skall ökas med dessa 2,000 kronor för det ändamålet, att undervisningen i byggnadskonst må kunna på ett bättre sätt bedrivas. Det är med afseende å den ifrågavarande lärarens tjänstemannaställning som kamrarne äro af olika mening. Första Kammaren anser, att läraren bör blifva en ordinarie lektor med rätt till ålderstillägg och pension. Andra Kammaren anser, att läraren icke bör hafva dessa förmåner. Skiljaktigheten emellan kamrarne gäller således helt och hållet den ifrågavarande lärarens

tjenstemannaställning. Vi hafva ansett, att angående en sådan fråga borde icke gemensam votering anställas, utan att det, som är gemensamt i båda kamrarnes beslut, det borde också blifva Riksdagens beslut.

Af dessa skäl hafva vi afgifvit den reservation, som finnes fogad vid femte punkten af utskottets utlåtande, d. v. s. den nu föredragna punkten.

Herr Wijkander: Herr talman, mine herrar! Kongl. Maj:t har begärt 2,000 kronor till ökande af den nuvarande lärarens i byggnadskonst lön, så att det kunde upprättas ett lektorat i detta ämne. Detta förslag har af Första Kammaren godkänts, men Andra Kammaren har blott så till vida bifallit detsamma, att den beviljat de begärda 2,000 kronorna, men icke medgifvit de andra dermed förbundna förmånerna. Den siste talaren framhöll, att skilnaden mellan kamrarnes beslut endast berör den ifrågavarande lärarens tjenstemannaställning. Se vi närmare på saken, finna vi dock, att skilnaden är af helt annan natur. Första Kammaren har medgifvit icke blott dessa 2,000 kronor, utan dessutom rätt till ålderstillägg och pension, Andra Kammaren har endast medgifvit de 2,000 kronorna. Ändamålet med båda anslagen har naturligtvis varit detsamma, då icke någon enskild motion förelegat, som kunnat inverka på statsutskottets beslut och statsutskottet icke haft motionsrätt; utan i båda fallen har afsigten varit att befrämja undervisningen i byggnadskonst och ornamentsritning. Första Kammaren har medgifvit större statsutgift, Andra Kammaren mindre. Första Kammaren har medgifvit, att det bör utgå i form af en lektorslön, Andra Kammaren har gifvit det formen af en lärareplats med tillfällig anställning. Det synes under sådana förhållanden, som om man måste betrakta denna fråga såsom en sådan fråga angående utgifter, som omtalas i 65 § riksdagsordningen. Sammanställer man denna paragraf med 62 § regeringsformen, som bestämmer, att Riksdagen skall fastställa särskilda summor till särskilda ändamål, så kan jag icke förstå, huru man kan vara tveksam, huruvida gemensam votering här bör förekomma. Här är fråga om såväl skilda belopp som om olika sätt, hvarpå de skola utgå; och såsom bekant, inverkar det icke på voteringsfrågan, om dessa utgifter eller förmåner komma att blifva direkt synliga i den statsreglering, som nu skall uppgöras, eller icke. Derfor att frågan blifvit framställd genom en kongl. proposition, kan den icke uppskjutas; och ingen annan utväg för dess lösning finnes här enligt min åsigt än gemensam votering.

Det är visserligen sant, att det inträffat, att då den ena kammaren bifallit ett anslag under vissa vilkor, hvilka den andra kammaren icke fäst vid anslaget beviljande, statsutskottet och kamrarna icke ansett frågan om bifall till vilkoren böra lösas genom gemensam votering, utan att denna endast bort omfatta anslagsbeloppet. Jag skall åberopa endast ett exempel härpå. Då det på sjuttioalet var fråga om anvisande af medel till byggande af jernväg i Norrland, beslutade kamrarna olika spårvidd för denna jern-

väg. När frågan derefter kom tillbaka till statsutskottet, sades det, att man icke behöfde fästa sig vid detta vilkor, då medel i alla fall blifvit anvisade för banans byggande och bestämmelsen om spårvidden icke inverkade på sjelfva anslagsfrågan. Men, mine herrar, det är den stora skilnaden, att i detta fall var det fråga om en sak, som kunde ordnas genom Konungens ekonomiska lagstiftningsrätt, ty om Riksdagen blott anslog medel, kunde Kongl. Maj:t sedan bestämma, hvilken spårvidd banan skulle hafva. Vore det nu fråga om något sådant, som Kongl. Maj:t skulle kunna afgöra, skulle nog äfven jag vara, lika med talaren på stockholmsbänken, böjd för att anse, att gemensam votering icke borde ega rum. Men det torde allra minst i denna kammare finnas någon, som anser, att Kongl. Maj:t kan i denna fråga fatta beslut, ty här är skilnaden mellan de båda kamrarnes beslut så väsentlig, att det fordras, att Riksdagen afgör saken, för att den skall kunna ordnas.

Under sådant förhållande synes det mig, som om det af talaren på stockholmsbänken anförda skälet icke borde inverka på frågans bedömande. Jag anser det för min del påtagligt, att gemensam votering här bör ega rum. Jag vill härtill ansluta den reflexionen, att, om man i vissa fall är tveksam — och jag medgifver, att sådana fall ofta kunna uppstå på grund af den tvetydighet, hvilken, såsom den ärade talaren framhöll, finnes i grundlagen — anser jag åtminstone klokare, att man utsträcker området för gemensam votering än att man söker inskränka det. Genom att för mycket inskränka det skulle man afstå från den säkerhetsventil, som ligger uti våra gemensamma omröstningar. I detta fall anser jag emellertid, såsom sagdt, alldeles klart, att gemensam votering skall ega rum, och jag yrkar därför, herr talman, också bifall till statsutskottets hemställan.

Herr von Friesen: Huruvida i detta fall statsklokheten bjuder att göra det ena eller det andra, derom vill jag nu icke yttra mig. Jag har endast sett till, hvad grundlagens bud i detta fall föreskrifver, och jag anser, att alla, äfven den statsklokaste, böra rätta sig derefter, till dess ifrågavarande bud blifvit ändradt. Jag vill också fästa uppmärksamheten derpå, att Första Kammaren icke bestämt några vilkor för anslaget höjande med 2,000 kronor. Då skulle jag icke varit tveksam, att icke gemensam votering borde ega rum. Men enligt mitt förmenande har Första Kammaren i det väsentligaste beslutat lika med Andra Kammaren. Ändamålet med kamrarnes beslut är att få en god undervisning i byggnadskonst vid Chalmers tekniska läroanstalt, och för vinnande af detta ändamål är ett visst belopp anslaget, lika af begge kamrarne. Häraf synes, att, såsom sagdt, de begge kamrarnes beslut är i det väsentligaste lika. Besluten skilja sig endast i afseende på ifrågavarande tjänstebefattnings natur.

Jag tror sålunda icke det kan sägas, att det är så alldeles klart, att gemensam votering här bör ega rum.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt efter af

herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, blef den af utskottet föreslagna voteringspropositionen af kammaren godkänd.

Punkterna 6 och 7.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

§ 5.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:
sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 4; samt
lagutskottets utlåtanden n:is 42, 43, 44, 45, 46 och 47.

§ 6.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *J. A. Johansson* i Strömsberg, hvilken nu aflemnade en motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte af ändring i gällande bestämmelser rörande värnpligtigs rätt att ur riket utvandra.

Denna motion, som erhöll ordningsnummern 227, begärdes på bordet och bordlades.

§ 7.

Herr talmannen lät uppläsa en till honom från hans excellens herr riksmarskalken ingången skrifvelse, så lydande:

Till herr talmannen i Andra Kammaren.

Sedan Hans Maj:t Konungen befalt, att trehundraårsminnet af Upsala mötes beslut år 1893 skall på andra böndagen den 30 i denna månad kl. 11 f. m. högtidligen firas i sammanhang med högmessogudstjensten i kongl. slottskapellet, och af sådan anledning uttryckt sin önskan att Riksdagen ville öfvervara densamma,

får jag, på nådigste befallning, anhålla, att herr talmannen derom behagade underrätta kammarens herrar ledamöter samt att, för bestämmande af platserna i slottskapellet icke allenast för kammarens ledamöter, utan äfven för corpsen, stater och allmänheten, senast måndagen den 24 dennes lemna mig benägen uppgift på huru stort antal af kammarens ledamöter önska att öfvervara minnesfesten.

Stockholms slott den 20 april 1893.

Gillis Bildt.

Riksmarskalk.

Denna skrifvelse lades till handlingarna; och tillkännagaf herr talmannen, att med anledning af deusammas innehåll i kammarens kansli skulle framläggas en lista, å hvilken de kammarens ledamöter, hvilka önskade öfvervara ifrågavarande minnesfest, egde att anteckna sina namn senast måndagen den 24 dennes.

§ 8.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

n:o 40, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Skara stad af en under indragna militiebostället Götala n:is 1 och 2 lydande lägenhet, benämnd St: Annæ äng;

n:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark från en vid Östersunds stad belägen kronolägenhet;

n:o 51, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till aktiebolaget Vestkusten af mark från indragna regements-
kvartermästarebostället 1 1/2 mantal Hultås n:is 1 och 2 i Göteborgs och Bohus län;

n:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Östersunds stad af kronans andel i ett inom stadens område beläget skogsskifte;

n:o 53, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af två till södra skånska infanteriregementet upplåtna, kronan tillhöriga jordområden;

n:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående af-
söndring af jord från indragna kronofogdebostället Stommen n:o 1 om 1 mantal i Elfsborgs län;

n:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efter-
skänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Maria Kristina Olsson från Raseberg i Skaraborgs län; samt

n:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse för bildande af Kungsörs köping af mark från Kungsörs kungsladugård.

§ 9.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes
statsutskottets utlåtanden:

n:o 63, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda
jernvägsanläggningar;

n:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående
dödande af in-teckningar i Norbergs jernväg;

n:o 65, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående an-
slag till utvidgande af kasernetablissemnetet i Östersund och Svea

ingeniörbataljons härvarande kasernetablissemang afvensom till uppförande af ett nytt kasernetablissemang för Norrlands trängbataljon m. m.;

n:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående inlösen af professoren C. G. Brunii anteckningar om och teckningar af äldre svenska byggnader m. m.;

n:o 67, i anledning af väckt motion om beviljande af årligt bidrag till bekostande af en isbrytare för Stockholms skärgård och Mälarens större segelleder; och

n:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Ljusdals stationssamhälle af mark från indragna löjtnantsbostället ^{235/384} mantal Gärde n:o 2;

bevillningsutskottets betänkande n:o 21, i anledning af väckt motion om nedsättning i portot å lokalbrefkort;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 48, i anledning af väckt motion angående revision af fiske-rättsbestämmelserna i byggningabalken och fiskeristadgan; och

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition rörande vissa ändringar i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864;

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 22, i anledning af väckt motion om åtgärder till motverkande af osedlighet; samt

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 23, i anledning af herr Johanssons i Bastholmen motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i lotsförordningen, afseende lotsningen längs bohuslänska kusten;

n:o 24, i anledning af herr C. M. Ekströms motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i förordningen angående expeditionslösen, åsyftande rättighet för part att tidigare bekomma expedition; och

n:o 25, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om mellanfolkligt erkännande åt grundsatsen af enskild egendoms okränkbarhet till sjös under krigstid.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3.6 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.

Lördagen den 22 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 15 innevarande april.

§ 2.

Med anledning deraf, att riksdagsmannen C. W. Collander, hvilken förut blifvit af kammaren utsedd till revisorssuppleant i och för den granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, som under innevarande år skall ega rum och taga sin början måndagen den 2 nästkommande oktober, numera blifvit utsedd att såsom revisor deltaga i berörda granskning, företogs nu val af en revisorssuppleant efter herr Collander; och utsågs dertill riksdagsmannen *E. Beckman* med 132 röster.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående det i nästförestående § omnämnda val.

§ 4.

Vid föredragning af herr *J. A. Johanssons* i Strömsberg i gårdagens sammanträde bordlagda motion, n:r 227, begärdes ordet af motionären,

herr Johansson i Strömsberg, som yttrade:

Då man fäst min uppmärksamhet derpå, att den motion jag väckte i går, oaktadt den icke innehåller något annat än ett skrifvelseförslag, egentligen borde remitteras till lagutskottet, men motionstiden för detta utskott är för längesedan förliden, anhåller jag att få återtaga motionen, under förhoppning att någon af de herrar, som nästa år komma tillbaka till riksdagen, då må upptaga densamma.

Med bifall till den af motionären sålunda gjorda anhållan, medgaf kammaren, att den ifrågavarande motionen finge af honom återtagas.

§ 5.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

statsutskottets utlåtanden n:is 63, 64, 65, 66, 67 och 68;

bevillningsutskottets betänkande n:o 21;

lagutskottets utlåtanden n:is 48 och 49;

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 22; samt

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 23, 24 och 25.

*Angående
revision af
bevillnings-
förrordningen.*

§ 6.

Till afgörande förelåg till en början bevillningsutskottets betänkande n:r 18, angående allmänna bevillningen.

I detta betänkande hade utskottet till en början till behandling i ett sammanhang under punkterna 1—16 upptagit följande vid innevarande riksdag väckta motioner, deri föreslagits:

inom Första Kammaren:

n:o 17, af herr friherre *von Kræmer*, med hvilken herr friherre *Carl Klingspor* instämt:

1:o att titeln å bevillningsförrordningen ändras till:

Förrordning angående bevillning för *inkomst af fastighet, af kapital och af arbete.*

2:o att öfverskriften öfver § 1 samt § 1 i förrordningen måtte få följande lydelse:

Bevillning af fastighet.

§ 1.

Af all inom riket belägen *fastighet*, hvartill ock räknas frälseränta, skall, med de undantag, som i § 4 upptagas, bevillning utgöras *med 1 procent af behållen inkomst, hvarvid denna för jordbruksfastighet, naturaförmåner inberäknade, anses vara 6 procent, för all annan fastighet och frälseränta 5 procent — allt å fulla hundraedel af uppskattningsvärdet.*

Denna bevillning utgår *derför:*

a) af jordbruksfastighet med sex öre för hvarje fulla ett hundra kronor,

b) af all annan fastighet och frälseränta med fem öre för hvarje fulla ett hundra kronor af uppskattningsvärdet;

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

n:o 19, af herr *Carl Nyström*:

att Riksdagen ville besluta eller i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om framläggande af förslag till sådan ändring af § 18 i förordningen af den 3 juni 1892, angående bevillning af fast egendom samt af inkomst, att skattskyldig varder pliktig att, jemväl utan föregående uppmaning från bevillningsberedningens ordförande, lemna uppgift å det belopp, hvartill hans inkomst af kapital eller arbete det nästföregående året uppgått;

inom *Andra Kammaren*:

n:o 30, af herr *E. Åkerlund*:

att Riksdagen behagade hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar uti vårt beskattningssystem, att direkt skatt måtte komma att utgå i vida högre mån än nu, dels progressivt stigande med inkomstbeloppen, dels utgående med högre procent af de stora kapitalen och den enskilda penningarörelsen och dylikt, än af inkomst af det produktiva arbetet, äfvensom förslag till sådana ändringar i nu gällande beskattningsslagstiftning, som i följd deraf kunna finnas nödiga;

n:o 66, af herr *G. F. Östberg*, med instämmanden af herrar *Aug. Pettersson* från Österhaninge, *E. Åkerlund* och *O. W. Redelius*:

att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till förändrade bestämmelser rörande bevillningstaxeringen, hvilande på den grundsats, att skattskyldig är pliktig att till taxeringsmyndigheterna uppgifva beloppet af sin beskattningsbara inkomst;

n:o 85, af herr *J. A. Johansson* i Strömsberg:

att Riksdagen måtte besluta ändring i bevillningsförordningen i sådant syfte,

att den, som enligt bevillningsförordningen är skyldig att erlægga skatt för inkomst af kapital eller arbete, åläggas att inom offentlig kungjord tid till bevillningsberedningens ordförande lemna uppgift å det belopp, hvartill hans inkomst af kapital eller arbete det nästföregående året uppgått;

att den skattskyldige, som detta underlåter, må böta ett belopp, svarande mot tio procent af den bevillning, som inom beredningsdistriktet varder honom påförd för den inkomst, som uppgiften skolat afse, hvarjemte Kongl. Maj:ts befallningshafvande på anmälan af bevillningsberedningens ordförande eger att med föreläggande af lämpligt vite dylik uppgift infordra; samt

att om det kan ledas i bevis, att skattskyldig mot bättre vetande lemnat oriktig uppgift, han må vara skyldig icke allenast

att erlægga bevillning för det sålunda undanhållna beloppet, utan äfven derutöfver erlægga en pligt af fem procent af samma belopp;

*Angående
revision af
bevillnings-
förelörden.
(Forts.)*

n:o 118, af herr grefve *Hugo E. G. Hamilton*:

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att vid den revision af bevillningsförelörden, hvarom förmäles i Riksdagens skrifvelse af den 27 november 1892, utöfver hvad i nämnda skrifvelse finnes antydt,

dels måtte iakttagas,

att de skattskyldige åläggas att sjelfva efter fastställda formulär lemna uppgift å sina inkomster;

att de kategorier af små inkomsttagare, för hvilka skattelindring skall medgifvas, ökas ej blott så, att skattelindring eger rum äfven vid något högre inkomstbelopp än för närvarande, utan ock så att dessa olika beskattade kategorier af små inkomsttagare göras så många, att allt för stark skattestegring vid öfvergång från en kategori till en annan undvikas;

att inkomstbevillningen för de högre inkomsterna med nödig varsamhet göres progressiv;

samt att den under formen af ökad fastighetsbevillning jordbruksnäringen nu åsatta inkomstbevillning ersättes genom att jordbruksnäringen med afseende å utgörande af inkomstbevillning likställas med öfriga näringar;

dels ock i öfvervägande tagas,

huruvida icke äfven vid fastighetsbevillningens bestämmande större hänsyn bör tagas till fastigheternas olika storlek;

huruvida icke skilnad bör göras mellan inkomster af olika ursprung, så att exempelvis inkomst af arbete beskattas lägre än inkomst af kapital; äfvensom

huruvida icke, till befördrande af såväl en högre beskattning af den större förmögenheten som en jemnare fördelning af skattebördan, det i § 15 af nu gällande instruktion för taxeringsmyndigheterna förekommande stadgandet bör utbytas mot en bestämmelse derom, att jemväl enskilde delegare i bolag eller inrättning skola taxeras för inkomst af samma bolag eller inrättning;

n:o 133, af herr vice talmannen *A. P. Danielson*:

att Riksdagen ville besluta:

1:o att titeln å nu gällande bevillningsförelörden ändras till:

Förelörden angående bevillning för inkomst af fastighet, af kapital och af arbete;

2:o att öfverskriften öfver § 1 samt § 1 i förelörden måtte få följande lydelse:

Bevillning af fastighet.

§ 1.

Af all inom riket belägen fastighet, hvartill ock räknas frälseränta, skall, med de undantag, som i § 4 upptagas, bevillning ut-

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

göras med 1 procent af behållen inkomst, hvarvid denna för jordbruksfastighet, naturaförmåner inberäknade, anses vara 6 procent, för annan fastighet 5 procent och för frälseränta 5 procent — allt af uppskattade värdet.

Denna bevillning utgår därför:

a) af jordbruksfastighet med sex öre för hvarje fulla ett hundra kronor,

b) af all annan fastighet och frälseränta med fem öre för hvarje fulla ett hundra kronor af uppskattningsvärdet;

n:o 174, af herr *Curt Wallis*:

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t ingå med anhållan, att vid den blifvande revisionen af bevillningslagstiftningen, som i Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof till innevarande Riksdag är stäld i utsigt, hänsyn måtte tagas dertill, att den direkta skatt, som för närvarande utgår som bevillning af inkomst, ordnas så, att den bestämmes att utgå med viss procent högre för den större och lägre för den mindre inkomsten, samt med högre procent för inkomst af säkrare beskaffenhet och med lägre procent för inkomst af mera tillfällig och osäker art;

n:o 195, af herr *T. W. Forsell*:

att Riksdagen måtte besluta aflåta skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att vid utarbetande af de nya skattelagarna — hvilken skatteprincip som än kommer att fastslås för uttagande af bevillning för jordbruksnäringen — berörda lagar måtte om möjligt så affattas, att de tydligt angifva särskildt den bevillning, som skall utgöras för jordbruksfastighet och särskildt den bevillning, som skall utgöras för inkomst af jordbruksnäringen; och

n:o 203, af herr *J. Olsson* i Stockholm, med hvilken instämt herr *J. A. Fjällbäck*:

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t ville anhålla, det Kongl. Maj:t i sammanhang med den blifvande omarbetningen af bevillningsstadgan ville framlägga förslag till ändring af samma stadga jemväl i syfte att förekomma nu rådande oegentligheter vid tillämpningen af grundsatsen om bevillningsfritt afdrag.

För att yttra sig i fråga om sättet för föredragningen af föreliggande ärende hade ordet begärts af

Herr Bokström, som nu i sådant afseende anförde:

Beträffande föredragningen tillåter jag mig hemställa,

att ingressen till punkt 1:o må till antagande föredragas, först efter det beslut äro fattade i punkterna 1:o till och med 16:o;

att öfverläggningen må få röra sig öfver samtliga punkterna 1:o till och med 16:o;

att hvarje särskildt moment i punkt 1:o, äfvensom hvar och en af de öfriga punkterna 2:o till och med 16:o, må hvar för sig, börjande med punkt 1:o a), föredragas, med rätt att vid hvarje moment

eller punkt må få göras yrkande beträffande i samband med det föredragna momentet eller punkten stående förslag, hvaröfver utskottet i dessa punkter utlåtitt sig och hvaröfver beslut icke redan är af kammaren fattadt.

*Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)*

Den af herr Bokström sålunda gjorda hemställan bifölls af kammaren.

Under *punkten 1* hemstälde utskottet:

att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t — med uttalande af de åsikter, utskottet i motiveringen i de delar, skrifvelsen afsåge, gjort gällande — anhålla,

dels att i det förslag till ändringar i bevillningsförordningen, hvilket, i anledning af den i Kongl. Maj:ts proposition till innevarande Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof bebådade revision af berörda förordning, torde komma att af Kongl. Maj:t för Riksdagen framläggas, måtte inrymmas:

a) förslag till en sådan ändring af det i förordningens 1 § förekommande stadgande, att deraf måtte framgå, det bevillningen för jordbruksfastighet utgöres så väl för sjelfva fastigheten som ock för det i jordbruksrörelsen nedlagda kapital och arbete; äfvensom

b) förslag till bestämmelser derom, att dem, som äro skyldige att erlägga bevilling för inkomst af kapital eller arbete, åläggas att opåmint, efter enligt behöriga grunder fastställda formulär, till vederbörande taxeringsmyndighet lemna uppgifter angående sina inkomster af nämnda slag;

dels att vid berörda revision af bevillningsförordningen måtte tagas i öfvervägande:

c) huruvida icke de kategorier af inkomsttagare, hvilka åtnjuta »bevillningsfritt afdrag», böra ökas ej blott så, att skattehindring eger rum äfven vid något högre inkomstbelopp än för närvarande, utan ock så, att dessa olika beskattade kategorier af inkomsttagare göras så många, att allt för stark skattestegring vid öfvergång från en kategori till en annan undvikas;

d) huruvida icke, till befördrande af såväl en högre beskattning af den större förmögenheten som en jemnare fördelning af skattebördan, det i § 15 af nu gällande instruktion för taxeringsmyndigheterna förekommande stadgandet bör utbytas mot en bestämmelse derom, att jemväl enskilde delegare i bolag eller inrättning skola taxeras för inkomst af samma bolag eller inrättning;

e) huruvida icke de i bevillningsförordningens 10 § förekommande bestämmelserna angående grunderna för inkomsternas beräknande böra till åstadkommande af en jemnare beskattning fullständiga eller rättas; samt

f) huruvida och i hvilken mån grundsatsen om de skattskyldiges pligt att för vederbörande taxeringsmyndigheter uppgifva vissa omständigheter till ledning för taxeringen bör vinna tillämpning äfven med afseende å uppskattningen af fast egendom.

Beträffande denna punkt hade reservationer anmälts af, bland andre,

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

dels herrar *Johansson* i Noraskog, *Bokström*, *Collander*, grefve *Hamilton*, friherre *von Schwerin* och *Beckman*, omfattande jemväl efterföljande punkterna 4:o och 13:o a), hvilka ansett jordbruksfastighet med afseende å bevillnings utgörande böra likställas med annan fastighet samt den nu under formen af ökad fastighetsbevillning utgående beskattningen af det i jordbruket nedlagda rörelse- och driftkapital samt jordbrukarens eget arbete böra, i öfverensstämmelse med hvad för öfriga näringar sker, uttagas genom inkomstbevillning;

och dels herr *J. H. G. Fredholm*, hvilken senare reservation afsåg betänkandet i dess helhet.

Enligt den af kammaren beslutade föredragningsordning föredrogs nu först *mom. a)*, och anförde i fråga derom:

Herr *Bokström*: I urtima Riksdagens underdåniga skrifvelse n:o 7 har Riksdagen anslutit sig till den i statsrådsprotokollet för den 25 september nästlidna år af hans excellens herr statsministern uttalade, af regeringens öfrige ledamöter biträdda och af Hans Maj:t Konungen godkända meningen, att det vore riktigt och med full rättvisa och billighet öfverensstämmande, att erforderliga medel till ersättning för grundskatteafskrifningen och till erforderliga lindringar för rust- och rothållare icke skulle anskaffas genom indirekta konsumtionsskatter, utan genom direkta och förmögenhets-skatter. Riksdagen har derjemte uttalat, att med hänsyn till nödvändigheten att i högre grad än hittills anlita den direkta beskattningen, det vore ett oeftergifligt vilkor att bevillningsförordningen underkastades en revision i syfte att åt densammans bestämmelser måtte gifvas större effektivitet äfvensom större likformighet vid tillämpningen; och har Riksdagen särskildt beträffande bevillning för jordbruksrörelse förklaradt sig anse, att, ehuru det vore principiellt origtigt att en sådan bevillning utginge i form af ökad fastighetsskatt, denna anordning likväl tills vidare borde bibehållas med hänsyn till för handen varande praktiska svårigheter. Innevarande års bevillningsutskott har, med anledning af till utskottet hänvisade motioner och vid fullgörandet af den granskning af bevillningsförordningen, som grundlagsenligt åligger utskottet, försökt taga stadig hänsyn till denna riksdagens uttalade mening. Men det har icke kunnat undvikas, att skiljaktiga meningar inom utskottet uppstått derom, huruvida icke den nuvarande formen för jordbrukets bevillning står i strid med det hufvudmål Riksdagen för sig uppstått vid revision af bevillningsförordningen och för vinnandet af det ändamål, som derigenom skulle beredas. Sex ledamöter från denna kammare, bland hvilka jag är en, hafva mot utskottsmajoritetens beslut afgifvit en reservation, till hvilken jag ber att få hänvisa.

Fastän utskottsmajoriteten ansett sig kunna afböja reservanternas yrkande derom, att full likformighet äfven i fråga om jordbruksrörelsens beskattning borde komma under ompröfning vid den

blifvande revisionen af bevillningsförordningen, så finnes likväl i utskottets betänkande ett ganska starkt stöd för den åsigt, som reservanterna omfattat. Jag ber få hänvisa till sid. 17 af utskottets betänkande. Der ordas om möjligheten att göra bevillningsförordningen mera effektiv genom att med olika hög bevillning beskatta inkomst af olika ursprung, »men», säger utskottet der i slutet af andra stycket, »så länge skatten för fastighet utgår efter en helt annan grund än för inkomst af andra beskattningsföremål, vid hvilket förhållande ingen fast jmförelsepunkt mellan fastighetsbevillningen och bevillningen för inkomst står att erhålla, torde det icke vara möjligt att inom vårt beskattningsväsen på ett rättvist sätt tillämpa berörda princip».

Går jag vidare till sid. 18, så heter det i början af sidan, der det gäller utvecklandet af effektiviteten medelst progressiv beskattning: »Såsom fastighetsbevillningen nu är anordnad, kan det uppenbarligen icke komma i fråga att med afseende å denna göra en progressiv beskattning gällande. Då nemligen en fastighets uppskattade värde, efter hvilket fastighetsbevillningen utgår, icke står i förhållande till eller utgör något bevis för egarens eller innehafvarens verkliga förmögenhetsställning eller behållna inkomst, vore det ju tydligen orimligt att göra denna skatt progressiv. Låter man den progressiva beskattningen vinna tillämpning endast med afseende å inkomst af det rörliga kapitalet och arbetet, uppstår man icke det åsyftade ändamålet, de direkta skatternas rättvisa fördelning. Ett konsekvent genomförande af den progressiva beskattningens princip inom bevillningslagstiftningen förutsätter, enligt utskottets mening, införande af *allmän inkomstskatt*».

Går jag vidare till sid. 43 eller friherre Barnekows och grefve Wachtmeisters reservation, spökar äfven der fastighetsbevillningen som hinder för utvecklingen. Det heter der: »Ehuru vi i princip biträda hvad utskottet anfört i fråga om beskattning af delegare i bolag eller inrättning för deras inkomster från bolaget eller inrättningen, anse vi detta beskattningssätt icke kunna genomföras med mindre allmän inkomstskatt varder införd, hvilket dock icke nu är i fråga. För närvarande beskattas afkastningen af fastighet genom fastighetsbevillning. Sälunda erlägger ett aktiebolag, som t. ex. jemte industriel verksamhet idkar jordbruksrörelse, för sin fasta egendom fastighetsbevillning och icke inkomstbevillning. Skulle nu delegarne i ett sådant bolag beskattas för den utdelning, som från detta tillfaller dem, blefve det nödvändigt att särskilja, hvad af denna utdelning härrör från inkomsten af den bolaget tillhöriga fasta egendom och hvad som härflyter af bolagets verksamhet i öfrigt samt att från inkomstbeskattningen fritaga den förstnämnda andelen. Då likväl ett sådant särskiljande är praktiskt utförbart, hafva vi icke kunnat biträda utskottets hemställan i förevarande afseende.

Utskottet liksom de begge sist omförmälda reservanterna hafva således gifvit starka stöd för den meningen, att nästan hvarje försök att utveckla bevillningsförordningens bestämmelser i syfte att åstadkomma en allmän inkomstskatt skall stranda på den olikformig-

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

heten, att ena hälften af svenska folkets skattdragande erlägger sin bevillning i form af afkastningsskatt, under det att den andra hälften utgör den i form af personlig uppskattning af årets nettoinkomst. Vid sådant förhållande ligger den farhåga icke långt aflägsen, att den revision af bevillningsförordningen, som Riksdagen ansett oundgängligen nödvändig för det angifna syftet, skall resultera till nästan ingenting eller åtminstone till en obetydlighet, samt att det skall blifva för Riksdagen omöjligt att inlösa det af båda statsmagterna högtidligt afgifna löftet, att grundskatterna och lindringarna till rust- och rotehållare skola ersättas genom direkta och förmögenhetsskatter. Med hänsyn dertill har jag för min del ansett det vara en oafvislig pligt för Riksdagen att låta underkasta denna sak en så grundlig pröfning som möjligt, och att således äfven denna sak måtte, lika väl som andra, hvilka äro af långt mindre vikt, blifva föremål för den revision, utskottet ansett sig böra förorda genom sin hemställan.

Det har förut resonerats om möjlighet att kunna, på samma sätt som man träffar andra näringar, genom inkomstbevillning beskatta jordbruket. Jag ber få erinra derom, att den saken icke är så alldeles ny i vårt land. Redan nu erlägges bevillning för jordbruksrörelse så till vida, att andelsmejerier erlägga inkomstbevillning för sin inkomst, liksom äfven kronoarrendatorer för den inkomst de taga af sina kronoarrenden. Dessutom har skatteregleringskomitén, bland hvars ledamöter man återfinner sådana namn som grefve Gustaf Sparre, för närvarande ordförande i statsutskottet, Johan Johansson i Noraskog, vice ordförande i bevillningsutskottet och reservant i denna punkt, Karl Ifvarsson, Ola Andersson i Nordanå m. fl., framlagt ett detaljeradt förslag, huru jordbruksrörelse i allmänhet skulle kunna genom inkomstbevillning liksom öfriga näringar beskattas.

Inkomstbeskattning för jordbruk är dessutom alls icke främmande för skattelagstiftningen i andra länder. Vi hafva i dagarne fått ett arbete af professor Davidson, som lemnar en öfversigt öfver inkomstbeskattningen i andra länder, och man finner i detta arbete, att jordbruksrörelse beskattas för den inkomst, den lemnar, i Preussen, i Sachsen, i Baden, i Storbritannien och Irland, i Italien och i vårt broderland Norge. När således inkomstbevillning af jordbruksfastighet kunnat införas i så många länder, torde det icke vara omöjligt att genomföra saken äfven hos oss. Ett af skälen, hvarför man icke ansett sig kunna bereda en sådan likformighet i bevillningsstadgan, är det, att man icke ansett det lämpligt att ålägga den mindre jordbrukaren att föra böcker. Men den mindre handverkaren och med honom jemförliga näringsidkare behöfva icke heller föra böcker. I kongl. förordningen angående skyldighet att föra handelsböcker af den 4 maj 1855 äro dessa grupper af näringsidkare undantagna från en sådan skyldighet. Detta har dock icke utgjort något hinder för beskattningsmyndigheterna i vårt land att påföra dessa näringsidkare inkomstbevillning. Samma svårighet som hos oss att för inkomst beskatta jordbruket har mött i alla andra länder. Huru man i dessa länder i detalj ordnat

saken känner jag icke utom i afseende på Sachsen. I en handbok för beskattningsmyndigheterna i detta land har jag funnit mera bestämda regler uttalade, hvilka jag ber att få meddela kammaren.

Af den för beskattningsmyndigheterna i Sachsen gällande instruktion inhämtas, att idkare af jordbruksrörelse, då ordnad bokföring deröfver saknas, beskattas för inkomst deraf med beräkning af:

1:o jordens arrendevärde;

2:o afkastningen af det i jordbruksrörelsen nedlagda kapital, som användes till lefvande och döda inventarier samt arbetskostnad, och hvilken afkastning i regeln upptages till tredjedelen af arrendevärdet;

3:o jordbruksidkarens personliga arbetskraft;

4:o hyresvärdet å den bostad jordbruksidkaren använder för sig och sin familj;

Och sedan från den sålunda beräknade årsinkomsten dragits:

a) hypoteksräntan,

b) värdet af vissa fastigheten åliggande naturaprestationer,

c) grundskatter,

d) brandförsäkringspremie samt

e) annuiteter för odlingslån,

så anses återstoden vara beskattningsbar inkomst.

Härmed har jag icke velat säga, att vi skulle kopiera detta förfaringssätt i Sachsen, ty jag tror nog man kan finna något, som bättre passar våra förhållanden.

För min del är jag alldeles icke öfvertygad om, att, i fall en sådan reform blifver af Riksdagen godkänd, den skulle resultera i en högre inkomstbeskattning af jordbruket än förhållandet för närvarande är. Naturligtvis skulle ju jordbrukaren berättigas till afdrag för naturaprestationer, som han har att utgöra för fastigheten; och vidare skulle han komma i åtnjutande af motsvarande bevillningsfria afdrag, som för närvarande tillkommer andra skattskyldige, som erlägga inkomstbevillning. Det är också gifvet, att i den omständigheten, att jordbruket komme att beskattas af sina egna förtröendemen, ligger en garanti för att icke förändringen skulle gifva jordbrukarne någon anledning till oro.

Dessa äro de skäl, som för mig varit bestämmande för min önskan, att en revision af bevillningsförordningen i det af mig antydda syftet må komma till stånd. Jag skall på grund häraf an hålla att få framställa följande yrkande: att

Kammaren för sin del ville, med afslag å bevillningsutskottets i punkt 1:o a) gjorda hemställan, och med bifall till Grefve Hamiltons i punkt 13:o omförmälda framställning, besluta att å nämnda punkt 1:o a) måtte gifvas följande lydelse:

a) förslag till sådan ändring af gällande bevillningsförordning, att den under formen af ökad fastighetsbevillning jordbruksnäringen nu åsatta inkomstbevillning ersättes genom att jordbruksnäringen med afseende å utgörande af inkomstbevillning likställes med öfriga näringar.

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

Häruti instämde herrar *Waldén, Lovén, Gustaf Ericsson* från Stockholm, *Höjer, Jak. Erikson* från Stockholm, *Ekman, von Friesen, Hammarlund, Johansson* från Stockholm, friherre *Fock*, friherre *Nordenskiöld, J. H. G. Fredholm, O. Olsson* från Stockholm, *Linder, Nilson* från Lidköping, *Falk, Hammarström, Persson* från Arboga, *Forsell, Lilljeqvist, Bratt, Melin, Liljeholm, Wijkander, Aulin, Gethe, Palm, Skytte, Wester, Sjöholm, Hahn, Brodin, Björck, Svensson* från Karlskrona, *Romberg, Kardell* och *Lundberg*, den sistnämnde i hvad anginge det af herr Bokström framställda yrkande.

Vidare anförde:

Herr Halvar Eriksson: Herr talman! Det torde vara alldeles klart, att statens ökade utgifter icke med de små tillgångar och obetydliga inkomster, som staten på andra vägar erhåller, kunna tillgodoses på annat sätt än genom ökade skatter, antingen *direkta* eller *indirekta*. Hvad nu de sistnämnda eller *indirekta* skatterna angår, hafva dessa ökats i icke obetydlig mån, och det är nog möjligt, att de komma att ökas ännu mera. Men skulle den grundsatsen, som i enlighet med protektionisternas program uttalats, att tullarne afse att skydda de inhemska näringarna, kunna realiseras till den grad, att slutligen i vårt land en inhemska industri uppblomstrade, en industri, som gjorde det möjligt för oss att undvara en mängd artiklar, som nu importeras från andra länder, då tror jag icke de indirekta skatterna i någon nämnvärd mån skulle komma att höjas, utan snarare tvärtom nedgå. Sedan återstår det för att betäcka statens stora utgifter ingenting annat än att tillgripa *den direkta* beskattningens väg.

I den riktningen går också — om det nu äfven endast är fråga om en skrifvelse till Kongl. Maj:t — bevillningsutskottets förslag, ett förslag, som i viss mån är af stor betydelse. Vi hafva ju, som vi veta, de olika skatteobjekten: *fastighet, kapital* och *arbete*, af hvilka kapitalet kan vara af olika former, såsom äfven fastigheten. Hvad då först beträffar fastighet, så utgår bevillningen af densamma såsom *fastighetsskatt* eller bevillning af fastighet. I den nu föredragna punkten 1 mom. a gäller det jordbruksfastighet och frågan om bevillning för densamma. Så vidt jag kunnat af utskottets motivering finna, är det hufvudsakligen *tre synpunkter*, från hvilka man utgått i afseende på *bevillning för jordbruksfastighet*. Den *första synpunkten* är, såsom redan reservanten betonat, att man skulle få *dels fastighetsskatt och dels inkomstskatt, d. v. s. bevillning för inkomst af fastighet*.

Att en sådan princip icke gerna kan vara utförbar, anser jag vara alldeles tydligt, så mycket mera som den jordbruksfastighetsbevillning, vi redan hafva, är mycket tung och känbar, då, från en synpunkt sedt, fastigheten är beräknad gifva en nettoinkomst af 6 procent, för hvilken skatt skall erläggas med 1 procent; då vidare den uppgår till 6 öre för hvarje fullt hundratal kronor af taxeringsvärdet. Att derutöfver komma med bevillning för inkomst af fastighet synes mig vara högst orättvist. De båda andra syn-

punkterna äro 2:o) *uteslutande inkomstbevillning*, d. v. s. att fastighetsskatten skulle upphöra och ersättas med bevillning för inkomsten af fastigheten, och 3) *uteslutande fastighetsskatt eller fastighetsbevillning*. I förra fallet skulle fastigheten kunna betraktas som ett kapital, som gifver ränta. I senare fallet skulle det blifva ett tilllägg enligt utskottets förslag, så att bevillning skulle utgöras icke blott af fastigheten, utan äfven för i jordbruksrörelsen nedlagdt driftkapital och arbete, såsom kreatursstocken m. m. Man stöder sig härvid ytterligare i utskottets betänkande på den slutsats, hvar till man kommit med anledning af den kongl. propositionen angående det s. k. »sjette öret», hvilket skulle betraktas såsom en beskattning i detta afseende.

Hvad så den sista eller tredje synpunkten, *fastighetsskatt*, angår, är det nu en gång för alla att märka, att den är temligen orättvis i det skick den här ter sig, och jag kan icke säga, att med den framställning och det förslag, som utskottet framlägger, den mycket förbättras, utan tvärt om. Jag skall be att få göra en *jemförelse* för att bevisa den orättvisa, som ligger deri. En hemmansegare har ett hemman taxerad till tolf tusen kronor. En annan hemmansegare, hans granne, har ett hemman med samma skattetal och med lika högt taxeringsvärde. Den förre hemmansegaren har emellertid en skuld på niotusen kronor intecknad i hemmanet. Den senare deremot har ett kapital på niotusen kronor, placeradt så att han har fem procents ränta derå. Herrarne veta noggsamt, att den förre får icke något som helst afdrag på grund af den gäld, som hvilar på hans hemman. Den senare kan åter icke beskattas för den inkomst af kapital, han har vid sidan af sitt jordbruk. De måste följaktligen blifva *lika tungt* beskattade, men skilnaden i deras tillgångar är adertontusen kronor, ty den ene hade ju niotusen kronors skuld och den andre niotusen kronors kapital utöfver sitt hemman. Följaktligen är skilnaden i tillgångar adertontusen kronor. Jag hemställer till herrarne, huruvida det kan sägas vara *rättvist* att fortgå på en sådan väg i beskattningshänseende. Jag tror det för min del icke.

Man har gjort *invändningar* mot den andra synpunkten att afskaffa fastighetsskatten, som skulle ersättas med *bevillning för inkomst af jordbruksfastighet*, hvilket ju vore det enda principiellt rigtiga och äfven af utskottet erkänts i *princip*. Man har häremot gjort, säger jag, bland annat den invändning, att deraf skulle följa, att staten icke skulle få sina intressen tillgodosedda, då folket skulle undandraga sig att uppgifva sina verkliga inkomster samt vid uppgifvande af skulder till och med nämna fingerade sådana, skulder, visserligen till *formen rigtiga* genom vid häradsrätten fastställda inteckningar, men *i sak fingerade*. Man kunde exempelvis uppgifva, att ens hemman vore intecknadt och så hafva inteckningen i sin egen ficka. På det sättet skulle staten gå miste att få skatt från jordbrukarne. Man har invändt detta och anfört det såsom motiv mot att här vid lag göra rättvisa. Men, mine herrar, först och främst har man icke rätt att tro så lågt om våra svenska jordbrukare i moraliskt hänseende som att de härvid icke skulle

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

Angående
revision af
bevilnings-
förrordningen.
(Forts.)

vilja handla rättrådigt. Dessutom förefaller det mig besynnerligt, då i momentet *b*), jag vill minnas att det förekommer i detta, förekommer förslag till skrifvelse angående *sjelfdeklaration* med afseende å kapital och arbete. Hvarför skall man icke kunna draga ut konsekvensen af denna deklarationspligt och upptaga den äfven *här*, då det gäller jordbrukets beskattning, nemligen att erlægga bevilning för inkomst af fastighet? Jag förstår icke det.

För öfrigt tror jag att *denna klass* af medborgare — för att nu tala om klasser — som får vidkännas denna skriande orättvisa, icke är den sämsta delen af svenska folket. Jag tror tvärt om att man kan säga, att den i moraliskt hänseende är bättre och äfven villigt nog underkastar sig de uppoffringar man [fordrar och utan minsta klagan eller knot drager sina skatter. Men hvarför då just mot våra jordbrukare vara mer orättvis än mot andra skattdragande klasser?

Jag vill vidare säga, med afseende å *principen* här vid lag att, äfven om staten möjligen skulle till följd af den stora skuldsättning, som betungar svenska jorden, komma att gå miste om en del af de inkomster från jordbrukarne, som den tänkt sig, så är det därför icke rättvist att skjuta det principiellt rigtiga åt sidan, att låta den enskildes rätt offras för statens gemensamma intresse. Jag tror, att staten har den skyldighet mot sina medborgare att, när det gäller så viktiga frågor som de nu föreliggande, se till att man följer billighet och rättvisa. Jag tror, att det vid all lagstiftning är en pligt att tillgodose rättvisans kraf.

Jag får slutligen säga, att följden att fortgå på denna väg är så mycket *farligare, som bevilningen till staten ligger till grund för de kommunala utskylderna*, som växa i oroväckande grad. *Följden* af detta kommer å *ena sidan* att blifva, att jordbrukarne för att undgå en sådan beskattning komma att sälja sina hemman och realisera sina fastigheter, så att de komma i kapitalisternas händer. Man har redan slagit in på den vägen. Det visar de stora bolag, som bildats äfven i norra Sverige. Att detta icke är fördelaktigt, är klart.

Å *andra sidan* blir *följden* den, att den klass, som svenska staten och de styrande kunna påräkna som det starkaste värn för samhällets bestånd mot revolutionära rörelser, skall genom orättvis behandling dragas med i den stora strömfåran. På grund häraf kan jag, herr talman, icke vara med om utskottets beslut i den nu föredragna punkten. Ehuru jag icke nu vågar framställa något yrkande, kommer jag att afvakta diskussionens gång för att höra de olika yrkanden, som kunna framställas, och sedan ställa mig på den basis, som jag finner mest rättvis.

Herr vice talmannen Danielson: Då jag är motionär i frågan, och min motion behandlas i denna punkt, skall jag be att få säga några ord.

Herrarne inse mycket väl, att, sedan Riksdagen afskaffat grundskatterna och indelningsverket, vi fått en annan mycket viktig fråga på dagordningen, nemligen frågan om huru dessa skatter skola er-

sättas, och på hvad sätt en rättvis beskattning skall komma till stånd. Då jag tror att denna fråga kommer att i många år blifva föremål för Riksdagens behandling, synes det mig vara nödvändigt, att man redan nu från början söker göra klart för sig de grunder, på hvilka Riksdagen vill bygga sitt beslut i frågan, och hvilka framgent böra följas.

*Angående
revision af
bevillnings-
förelösnings-
förordningen.*
(Forts.)

Nu har talaren från Gotland, som öppnade debatten, blott anfört hvad kammaren hört flera gånger förut, och åtminstone mig föreföll det, som om han icke lyckades andraga något nytt, men det torde också blifva lika svårt för mig som det var för honom. Jag vill dock bedja herrarne att i denna fråga taga i noga betraktande några synpunkter, som äro mycket viktiga.

Först och främst få vi icke utslutande tänka på att anskaffa skatter blott för statens behof. Detta är visserligen i och för sig en hufvudsak, men dock egentligen icke en hufvudsak i denna fråga, ty huru vi än komma att besluta i en bevillningsfråga, sådan som denna, är det alldeles klart — detta inse herrarne lika väl som jag — att man dervid måste se till, huru kommunalbeskattningen derigenom kommer att gestalta sig. Skulle nu utskottets förslag komma till stånd och i följd deraf jordbruksfastighet beskattas såväl för sjelfva fastigheten som för deraf härflytande inkomst, så skulle, enligt hvad talaren från Gotland sade, de små fastighetsegarne också komma i åtnjutande af samma bevillningsafdrag som de mindre inkomsttagarne. Men hvad skulle blifva följderna deraf? Åtskilliga af herrarne äro kanske från trakter, der jorden är mycket sönderstyckad och fördelad i små lotter, och huru skulle förhållandena ställa sig der? Dessa många små jordbrukare, som hafva ett åttondels hemman eller kanske ännu mindre, de kunna naturligtvis icke sägas hafva en inkomst af 450 kronor och skulle således blifva skattefria, men nu fins det många kommuner med små jordbrukare, der af 100 fastigheter kanske 90 eller 95 skulle blifva skattefria. Hvilka skola då betala skatten? Skola de återstående fem fastigheterna, som äro större, ensamma draga den kommunala skattebördan? Detta är en viktig sak, som herrarne måste tänka på, och därför är det nödvändigt att uppskatta fastigheterna på samma sätt som hittills, ty blott derigenom kunna vi få in de erforderliga kommunalskatterna. De små fastigheterna måste bidra till kommunens utskylder i förhållande till sin storlek. Detta är alldeles nödvändigt, och därför kan man icke tillämpa den åsigten, att jordbruksfastighet skall uppskattas såsom en inkomst, ty detta förhindras, såsom jag antyd, af omöjligheten att här vid lag genomföra ett bevillningsfritt afdrag. Således få vi icke se denna fråga blott ur statens synpunkt, utan vi måste äfven se till, huru bestämmelserna komma att verka vid tillämpningen på de kommunala skatterna, hvilka äro vida mera tryckande än skatterna till staten. Att i detta afseende komma på det klara är därför en hufvudsak för mig.

Hvad härefter beträffar den mycket omtalade frågan om inkomsten för jordbruksfastighet, så vill jag upprepa hvad jag sade derom vid den urtima riksdagen, likasom talaren på gotlandsbänken upprepade hvad han då yttrade. Jag tog då ett exempel om två personer,

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

som egde hvardera 20,000 kronor. Den ena använde sina penningar till utlåning och lyckades få $4\frac{1}{2}$ eller 5 procent, och dessa penningar skötte han sjelf utan att behöfva något arbetsbiträde. Den andre deremot inköpte en fastighet för 15,000 kronor, och för 5,000 kronor skaffade han sig nödiga inventarier för att kunna häfda fastigheten och derigenom skaffa sig någon inkomst. Den första är oberoende af alla konjunkturer, behöfver ingen särskild arbetskraft och har ingen att räkna med, utan har sitt kapital i säkert behåll och behöfver blott uppbära räntorna. Men den andra är beroende af skördeförhållandena, tillgången på arbetskrafter samt dåliga konjunkturer och har mycket att ordna med. Kunna herrarne då tycka, att jordbrukaren är särskildt gynnad? Jag är öfvertygad, att hvar och en af herrarne skall finna den frågan klart besvarad. Ingen, som har kapital, vill nedlägga det i jordbruk, och därför se vi också, att kapitalisterna allt mera draga sig från landet in till städerna för att der lefva på sina räntor. Det är ju också klart, att den, som har ett kapital, icke nedlägger det i ett ofördelaktigt företag, ty hvad vore det då för nytta med att ega ett kapital. Låtom oss därför icke fråga det gamla bepröfvade och rubba den kommunala beskattningen, som är byggd på bevillningsförordningens nu gällande stadganden, ty detta är en farlig sak.

I öfverensstämmelse med detta förslag står utskottets åsigt om sjelfdeklarationen i fråga om inkomst af jordbruksfastighet. Hvar skulle detta taga vägen? Hvarje liten jordbrukare skulle komma och säga: »jag har icke haft någon inkomst af min egendom, utan blott gjort förluster, och min fastighet är ingenting värd». Följden deraf skulle blifva en allmän villrådighet bland taxeringsmyndigheterna, och jag försäkrar, att det blefve alldeles omöjligt att komma till ett rättvist resultat. Derfor är det klokast att låta det nuvarande förfaringssättet fortfarande bestå och låta våra bevillningsberedningar och taxeringsnämnder efter bästa samvete uppskatta fastigheterna och jemka på den uppfattning de hafva om den ena gårdens värde genom jämförelse med granngårdarne. Tro herrarne, att det nya sättet blir mera rättvist? Nej, jag försäkrar, att det kommer att blifva tvärt om. Herrarne veta väl, huru det är en ren täflan att söka framställa allting så uselt man kan, utom vid sådana tillfällen, då egarne vilja hafva högre värde på sina gårdar för att kunna ytterligare belåna dem. Då måste man dock afslå sådana framställningar, så snart man tror sig spåra, att afsigten blott är att söka erhålla högre lån på fastigheterna. Jag tror, att detta är en synpunkt, som denna kammare icke bör lemna ur sigte.

Nu har utskottet visserligen behandlat min motion ganska aktningvärdt och visat sig hafva i hufvudsak samma uppfattning som jag, men jag är dock icke fullt belåten med utskottets hemställan, ty deri föreslås endast en skrivelse till Kongl. Maj:t, under det att jag hade önskat, att Riksdagen skulle fatta ett beslut i frågan. Derigenom skulle ställningen blifva mera klar; och om Riksdagen tydligt uttalade hvad den önskade, skulle en blifvande utredning af bevillningsförhållandena kunna fotas på en fastare grund och icke behöfva sväfva ut på områden, som vi icke kunna gilla. Jag

anser det därför vara af ofantlig vigt, att Andra Kammaren bestämdt uttalar hvad den i denna fråga anser rätt. De nu gällande grunderna för fastighetsbevilningen gifva den bästa inkomst för såväl staten som kommunerna, och de äro så väl afvägda att de icke böra rubbas, åtminstone icke förr än man får se, om det blir alldeles nödvändigt.

Den värde talaren på gotlandsbänken åberopade till stöd för sin mening mycket aktningvärda namn från skatteregleringkomitén, och det kunde ju vara ett fullt berättigadt skäl, men de exempel, som han åberopade från utlandet, kunna ju icke duga här, der förhållandena äro så olika. Då jag och antagligen flere andra här i kammaren icke hafva någon närmare kännedom om förhållandena i utlandet och icke veta, huru det tillgår i södra Europas länder, så tycker jag, att detta skäl är ganska svagt och icke mycket att bygga på.

Jag vill på grund af de skäl jag nu anfört yrka afslag å det nu föredragna mom. a). och bifall till min motion. Min motion, som är i hufvudsak lika med friherre von Kræmers, förekommer egentligen först i tredje punkten, men då jag anser, att dessa båda motioner blifvit behandlade i denna punkt, och då jag blott nu kan göra ett yrkande, så affattadt, att innehållet af friherre von Kræmers och min motion kommer under kammarens pröfning, skall jag, då jag icke är fullt säker på huruvida ordalagen i båda motionerna äro alldeles lika, och därför icke vågar yrka antagande af båda, be att få framställa yrkande om bifall till min i ämnet väckta motion och afslag på det nu föredragna mom. a).

Med herr vice talmannen förenade sig herrar *Olsson* i Ättersta, *Erickson* i Bjersby, *Andersson* i Hasselbol, *Petersson* i Hamra, *Andersson* i Skeenda, *Malmin*, *Kumlin*, *Andersson* i Hamra, *Larson* i Mörtlösa, *Sjöberg*, *Anderson* i Tenhult, *Andersson* i Löfhult, *Ekströmer*, *Eklund* i Högemåla, *Bezell*, *Williamsson*, *Gyllensvärd*, *Olson* i Stensdalen, *Nilsson* i Vrångebol, *Odell*, *Andersson* i Lye-korna, *Ericsson* i Norrby, *Andersson* i Stigen, *Svenson* i Bossgården, *Nilsson* i Rinkaby, *Olsson* i Frösvi, *Jönsson* i Mårarp, *Arnoldsson*, *Lasse Jönsson*, *Holmgren*, *Eliasson* i Skuttungeby, *Kihlberg*, *Svensson* i Edum, *Åkesson*, *Fredholm* i Saleby, *Rydberg*, *Sjö*, *Larson* i Fole, *Andersson* i Hakarp, *Peterson* i Boestad, *Svensson* i Rydaholm, *Hultstein*, *Petersson* i Skurö, *Bladh*, *Petersson* i Runtorp, *Johansson* i Löfåsen, *Eliasson* i Oktorp och *Anderson* i Himmelsby.

Herr Jansson i Krakerud yttrade: Då jag varit med om att bidraga till det slut, hvartill utskottet i denna fråga kommit, ber jag att få säga några ord. Jag gör det så mycket hellre, som en talare på norrlandsbänken gått ut från den synpunkten, att utskottet icke skulle tagit hänsyn till billighet och rättvisa, då utskottet kommit till det slut det gjort. Jag skall deremot be att få erinra och försäkra den ärade talaren, att utskottet verkligen utgått från synpunkten af billighet och rättvisa, och jag tror också, att reser-

Angående
revision af
bevilnings-
förordningen.
(Forts.)

*Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.*
(Forts.)

vanterna utgått från samma synpunkt. Men skilnaden mellan utskottets och reservanternas mening beror derpå, att de haft olika åsikter om huru denna billighet och rättvisa skulle kunna realiseras, så att icke några orättvisor skulle drabba våra jordbrukare.

I hvad jag ämnade att säga har jag blifvit till stor del förekommen af vice talmannen, så att jag har icke mycket att tillägga. Men jag skall med anledning af ett yttrande från den förste ärade talaren, som läste upp åtskilliga sidor i betänkandet, anmärka att, när man arbetar ut ett betänkande och har så olika åsikter, som förekommit i bevillningsutskottet angående denna fråga, måste man för att komma fram med något helt jemka med sig något så när, så att allas åsikter komma fram, om icke i sin helhet, så åtminstone så mycket som möjligt. Detta är orsaken, hvarför jag för min del ansett, att jag icke borde sätta mig emot allt i motiveringen, som talar för reservationen. Jag hade tänkt mig, att man kunde nöja sig med denna motivering, så att man nu kunde komma fram med något helt. Med dessa ord tror jag mig hafva bevisat skälet, hvarför man gjort vissa eftergifter vid affattandet af motiveringen.

Jag skall icke, herr talman, upptaga tiden med att uppläsa någon del af denna motivering, men jag ber att få hänvisa till sidan 12 i betänkandet, som börjar med skatteregleringskomiténs förslag. Jag tror, att de skäl, som der anföras, tala tillräckligt tydligt för det slut, hvartill utskottet kommit. Åtminstone hafva de för mig varit så talande, att jag på grund af dem kunnat vara med om utskottets beslut. Jag skall emellertid be att få tillägga några andra skäl, men innan jag gör det, skall jag verkligen erkänna, att teoretiskt eller ur principiell synpunkt sedt det kan vara riktigt, att äfven jordbruket skattar för inkomst. Men jag kan icke se någon möjlighet att realisera denna teori, ty när man ser den praktiskt, så synes det som skulle det vara omöjligt att bringa den till utförande. Vice talmannen har anført några skäl härför. Jag skall be att få påpeka några andra. Jag har inom utskottet frågat herrar reservanter, hur det skulle gå till, och de hafva framkommit med åtskilliga förslag, men icke ett enda af dem har varit realiserbart. Den förste ärade talaren sade, att de mindre handtverkarne skatta för inkomst och att det går för sig. Ja, det går för sig, därför att de mindre handtverkarne sysselsätta sig med precis ett och samma handtverk. En skomakare till exempel tager särskildt betaldt för allt hvad han gör och kan således vid slutet af ett år hafva klart för sig, hvad han under året förtjenat. Med en arbetare, som arbetar vid en större fabrik eller hos en godsegare, föres bok öfver allt hvad han får, och deraf kan man se, huru mycket han förtjenar om året. Arbetaren kan sjelf räkna ut hvad hans förtjenst går till om året, då han vet, huru stor hans dagaflöning är. Men så är icke förhållandet med jordbrukarne, i synnerhet icke med de mindre. Det kan väl vara tillämpligt på de större jordbrukarne, ty de föra bok och deraf kan man se deras årliga nettoinkomst, om de nenligen föra böckerna årligt. Göra de icke det, utan till exempel, då de sälja en kvantitet spannmål, föra upp

den på utfodringskontot till ladugården, så kunna de undandraga staten skatten för denna inkomst. Men det går icke med afseende å de mindre jordbrukarne.

Jag vill sålunda erinra om, att de mindre jordbrukarne först och främst i allmänhet icke föra några böcker och för det andra sköta sitt jordbruk på mycket olika sätt. Den ene köper in foderämnen för sina kreatur, medan den andre säljer sin spanmål och svälter sina kreatur. Den som ordentligt utfordrar sina kor, han säljer sedan mjölken i olika kvantiteter hit och dit, och huru skall det då kunna vara möjligt att visa, huru stor hans inkomst under året varit. Jag kan icke fatta, huru man skall kunna rättvist beräkna de mindre jordbrukarnes inkomster. Det duger icke heller att söka lägga storleken af kreatursstocken till grund för en sådan beräkning, ty, såsom sagdt, den ena köper foder och håller många kreatur, under det att en annan säljer bort sin spanmål, och följaktligen kan kreatursstocken vara mycket olika på lika stora gårdar. Går man deremot ut från den synpunkten, att man skulle lägga arealen till grund för beskattning af inkomst, då förhåller det sig helt enkelt så, att, äfven om arealen är lika stor, godheten ej är densamma, utan den ene kan måhända skörda dubbelt så mycket som en annan på lika stor areal. Läger man åter utsädet till grund för beskattning af inkomst, så kommer man ock att begå lika stort felslut därför, att den, som har den sämsta jorden, sår den mesta säden, men deremot den, som har den bästa jorden, sår den minsta säden på lika stor areal. Allt detta har gjort, att jag för min del bidragit till det slut, hvartill utskottet kommit.

Nu skulle man för dessa mindre jordbrukare beräkna bevillningsafdrag, och dervid skulle man beräkna deras arbete på deras små egendomar. Den ene kan arbeta på sin egendom för 400 kronor på grund af den starka arbetskraft han har; en annan deremot blott för två eller måhända ett hundra kronor. Huru skulle taxeringsmyndigheterna kunna beräkna allt och särskildt huru stort bevillningsafdrag bör göras, då så många olika variationer förekomma?

Härtill kommer äfven, att man önskar, att de lokala myndigheterna skulle få litet större magt i taxeringsnämnden och bevillningsberedningen. Då hemställer jag till herrarne, huru dessa små jordbrukare skola kunna reda sig, om dessa tjänstemän få en röst till i taxeringsnämnden. Om man tänker på dessa tjänstemäns i kommunen intressen och de industrier, som beskattas för inkomst, så vet man, att de i alla fall sätta till i dessa myndigheter dem, som hafva intresse af att ålägga dessa jordbrukare så höga skatter som möjligt. Det blir enligt mitt förmenande alldeles omöjligt för de mindre jordbrukarne att reda sig emot dessa myndigheter. Om jag kunde finna, att denna princip vore möjlig att realisera, skulle jag vara den förste som vore med derom, därför att dessa mindre jordbrukares och äfven många störras, ja, de allra flestes egendomar äro intecknade; så att, när man drager ifrån räntorna på de skulder, de små jordbrukarne hafva, hafva de — derom är jag öfvertygad — naturligtvis ingenting. De komma i de flesta fall ej att

*Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.*
(Forts.)

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

beskattas. Det är just från den praktiska synpunkten jag varit med om det slut, hvartill utskottet kommit.

Jag skall dessutom be att få fästa uppmärksamheten derpå, att jag för min enskilda del tycker, att jordbrukarne, synnerligast de mindre, redan äro så högt beskattade, att man verkligen kunde nöja sig med det. Jag menar härmed den indirekta beskattningen. Dessa jordbrukare hafva med eller mot sin vilja åtagit sig en sådan indirekt beskattning, att den i många fall öfverväger grundskatternas afskrifning. Det är ju sant, att alla, såväl jordbrukare som andra, äro så att säga intecknade från fotsulan till ett stycke ofvanför hjessan, beroende på huru hög hatt man bär på hufvudet. Men ej nog dermed. Jordbrukarne få ock betala skatt för all redskap de skola använda för att kunna sköta sin jord — spadar, yxor, plogar och alla slags maskiner. Detta gör, att jag anser att denna skatt fullkomligt motsvarar den skattelindring man fått. Jag tror således, att man mycket väl kunde gifva sig till tåls, till dess man får se, huru saken utvecklar sig. Skulle man få se, att jordbruket stiger i värde, att folket drager sig till landsbygden — ty herrar kapitalister äro i de flesta fall mycket spekulativa, så att, om de se, att de få större inkomster af jordbruk än af kapital, skola de börja att handla med egendomar, och då kommer folket att draga sig till landsbygden och sköta dessa egendomar — finner man det, kan man anse tiden vara inne att taga i öfvervägande, om det kan vara möjligt att beskatta jordbrukare för inkomst. Men så länge det är så, att det är nästan omöjligt att få folk att stanna på landsbygden, därför att deras ekonomi der är mycket dålig, hvarför de få försaka mer än man i allmänhet tror, så kan man enligt min tanke tills vidare nöja sig med hvad som förefinnes.

Jag skall således be att få yrka bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Herr Andersson i Intagan: Utskottets betänkande innehåller ett förslag till skrifvelse till Kongl. Maj:t om utarbetande af förslag till ny bevillningsförordning. I särskilda punkter äro vidrörda de beskattningsobjekt, som skulle vara att tillgå, och alltså temligen tydligt uttaladt, i synnerhet i motiveringen för hvar och en af dessa punkter, hvad man önskar få ifrån regeringen. Detta skulle då framläggas för en kommande Riksdag till afgörande.

Motiveringen, särskildt hvad denna punkt beträffar, tror jag är så affattad, att representanten från Visby icke bör vara rädd för att jordbrukarne ej skola få sin beskärda del. Det är jag fullt säker om. Huruvida de tåla vid en sådan beskattning, som han önskar, det är ju en annan sak. Men vi få den nog. Denna förmåga att bära skatterna har emellertid redan blifvit af några talare till sin rätta innebörd framhållen, hvarför jag ej skall upprepa det. Jag vill därför inskränka mig till att nämna, att jag biträdt det beslut, hvartill utskottet kommit. Men då herr vice talmannens förslag, som går i samma riktning, tyckes hafva vunnit mycket understöd, ber jag att få biträda detta.

Herr Carl Ericson: Motionärerna lika som utskottet hafva framhållit, att det beslut, hvartill urtima Riksdagen kommit, måste ställa ökade kraf på statskassan, och att dessa måste till icke oväsentlig del tillgodoses genom direkt beskattning. Såsom en följd häraf har frågan om den direkta skattens utgående kommit att framstå såsom hädanefter varande af i hög grad förökad betydelse i jemförelse med hvad förut varit fallet.

I den punkt, som särskildt nu afhandlas, föreslås, att i första paragrafen af nu gällande bevillningsförordning skall införas ett uttalande, hvaraf tydligt framgår, att i de 6 öre, som skola åsättas jorden för hundra kronors taxeringsvärde, innefattas äfven bevilling för i jordbruk nedlagdt kapital och arbete; d. v. s. med andra ord: utskottet har kommit till det resultat, att det anser, att beskattningen af jordbrukets inkomst bör vara fixerad.

Jag har förut varit af samma åsigt som utskottet är. Men jag har vid närmare studerande af frågan funnit synpunkter, vid hvilka allvarlig hänsyn bör fästas och hvilka jag senare något närmare skall angifva. Jag hyste såsom sagdt förr en liknande uppfattning som utskottet dels på grund af bekvämlighetsskäl, dels af den anledning att, enligt min uppfattning, statskassan icke kommer att vinna något derigenom, att det blir en särskild uppskattning af jordbrukets inkomst.

Hvad nu bekvämlighetsskäl vidkommer, så finner jag dem icke vidare talande. Utskottet säger visserligen i sin motivering, att det skulle vara förenadt med ofantligt stora svårigheter — jag tror till och med, att det använder ordet »omöjligheter», såsom en talare på vermlandsbänken nyss gjorde — att beräkna, huru stor del af en jordbruksfastighets afkastning belöper å sjelfva fastigheten samt huru mycket af samma afkastning, som belöper å det för jordbruksrörelsen använda rörelsekapital och arbete. Det har redan förut blifvit framhållet, att i ett stort antal andra länder beskattar man jordbruket särskildt för dess inkomst. Det är ju då icke berättigadt att säga, att det här skall möta omöjliga svårigheter, ty hvad som kan gå för sig i andra länder, det kan äfven gå för sig i vårt land. Vi behöfva här vid lag icke ens gå till utlandet, då, såsom förut påvisats, vi hafva våra kronoarrendatorer. Dem beskatta herrarne, och det är ju inkomst af arbete, som då beskattas. Lika så väl som det går för sig i detta afseende, så bör det äfven kunna gå för sig i andra afseenden.

Vidare veta vi, att skatteregleringskomiténs majoritet varit enig i det afseende, att det skulle åsättas särskild beskattning på inkomst af jorden. Det var ordföranden, som reserverade sig häremot. Han ansåg nemligen, att det vore lämpligt, att jordens inkomster fixerades. Samma åsigt i hufvudsaken hade dåvarande finansministern. Han ville visserligen, att jordbruket i beskattningshänseende skulle hafva fixerade inkomster, men han önskade, att dessa skulle upptagas särskildt och icke sammanföras med fastighetsbeskattningen af 5 öre. Den nuvarande herr finansministern har deremot uttalat en annan åsigt. Han vill nemligen sammanslå så-

*Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)*

*Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)*

väl inkomst som fastighetsbeskattning och beräkna 6 öre på 100 kronors taxeringsvärde.

Således, hvad vidkommer svårigheterna att beräkna beskattningen å inkomsten, så erkänner jag numera icke dem.

Om jag nu ser saken från en annan synpunkt, finnes det för mig talande skäl, hvarför jag anser en särskild inkomstskatt böra sättas på jorden, och att denna skatt icke bör vara fixerad, nemligen det skälet, att de små jordbrukarne derigenom blifva lindrigare träffade och de större jordbrukarne träffade hårdare. Således, den väg, som vi ständigt här i tal framhålla, att vi skola följa vid bestämmandet af våra skatteförhållanden, den vägen är ju ock den rätta att slå in på.

För några dagar sedan, jag tror det var i onsdags, talade vi om skyldighet för egare af afsöndrad jord att till stamhemmanet utgöra vissa afgälder. Det framhölls då med mycken liflighet nödvändigheten af och det behjertansvärda i att de små jordegarne skonades. Det var nemligen fråga om att afgälderna till stamhemmanen skulle minskas, därför att stamhemmanen genom grundskatteafskrifningen hade fått mindre skatter att bära. Samma skäl, som herrarne då hade för att omfatta de små intressena, samma skäl finnes äfven här för att särskild inkomstskatt skall äsättas jorden, så att den mindre jordegaren blifver mindre träffad och det större jordområdet deremot något hårdare träffadt. Jag skall taga ett mycket enkelt exempel härpå. En jordegendom är taxerad till 10,000 kronor. Egaren skall betala sina fem öre i fastighets-skatt. Det blifver 5 kronor. Efter nu rådande förhållanden skall han betala 1 öre på 100 kronors taxeringsvärde såsom inkomstskatt. Det motsvarar 1 krona. Om man åter antager, att hans inkomster skola särskildt taxeras och att de motsvara 5 procent, så blifva de 500 kronor. Han skall då betala endast 50 öre. 50 öre och 1 krona äro visserligen små belopp, men det kan icke bortresoneras, att 1 krona är dubbelt så mycket som 50 öre. Om man vederbörligen drager af den hyra, som han får tillgodoräkna sig, så blir resultatet, att han går fri från inkomstskatt. Det kan således aldrig bestridas, att om det blifver så, att man särskildt kommer att beskatta jorden för inkomst, då träffas den mindre jordbrukaren lättare än enligt nu gällande bestämmelser. — Vi befinna oss då på den väg, som här ständigt i tal framhållits såsom varande den rätta vägen.

Såsom herrarne kunna se af motionerna och reservationerna, är det ganska olika åsikter, som göra sig gällande i denna fråga. Jag befarar, att åtskilliga af reservanterna — af den ena reservationen framgår det tydligt — föreställa sig, att staten skulle erhålla väsentligt större inkomster, om jordens inkomst blefve särskildt beskattad. Jag tror icke, att staten får större inkomster genom en sådan beskattning, men jag anser dem likväl i flera afseenden rättast. Jag förenar mig för öfrigt på de skäl, som jag framhållit, med dem, som redan talat i denna riktning. Jag anser således, att det är rättast, att jorden beskattas särskildt för inkomst likasom alla andra inkomsttagare.

Vi ha härefter i mom. b) frågan om s. k. obligatorisk sjelfdeklaration, d. v. s. den skattskyldiges pligt att utan anmaning för vederbörande taxeringsmyndighet uppgifva sina inkomster. Jag tror, att den obligatoriska sjelfdeklarationens princip är riktig, och erfarenheten från andra länder, der densamma tillämpats, visar, att statens inkomster derigenom i ganska afsevärd grad stigit. Det är naturligtvis de högre inkomsttagarne, som vid denna principens tillämpning blifva nödsakade att, om jag så får säga, bekänna kort. Det är i följd deraf, som inkomsterna för staten verkligen ökas. I likhet med utskottet är äfven jag ganska benägen att tro, att, om denna princip skulle införas hos oss, det då vore riktigtast, att de små inkomsttagarne endast blefve skyldige att, då så påfordrades, uppgifva sina inkomster och således detta för dem ej blefve obligatoriskt.

Beträffande mom. c), torde det icke vara många i denna kam-mare, som vilja göra invändning mot att § 15 i gällande instruktion för taxeringmyndigheter, der det säges, att aktieegare icke skola betala för sina inkomster af aktierna, alldenstund aktiebolagen der-för skatta, borde ändras. Det kan väl så vara, att detta stadgande ur viss synpunkt må hafva för sig något fog, men de skäl, för en förändring, som utskottet härför anfört, och de skäl, som motionären andragit, äro odisputabelt å andra sidan i hög grad talande. Jag tror, att det är ett berättigadt sätt att träffa de högre inkomsterna i allmänhet att äfven beskatta aktieegarne. Härtill kommer den obestriddliga rättvisan i ett sådant förfarings sätt. Ty man kan tänka sig, att det i en kommun sitter en person, hvars hela för-mögenhet ligger i aktier, och att han har dessa aktier i bolag, som finnas i en annan kommun. Han behöfver då icke betala kommunalutskylder i den kommun, der han är bosatt, enär hans inkomster redan, enligt instruktionen för taxeringsmyndigheterna, äro beskattade i aktiebolaget. Deremot är det någon, jag vet icke om det är motionär eller reservant, som talar om, att det vore riktigt, att, om man skall bestämma, att äfven aktieegarne skola betala för inkomst, bolagen då finge beräkna sig till godo en viss ränta på aktiebeloppet. I Preussen, om jag icke tager allt för mycket miste, är denna ränta satt till 3 procent. Detta anser jag vara berättigadt. Nu se vi emeller-tid af utskottets betänkande, att mot en sådan beskattning af del-egare i bolag göras reservationer dels af friherre Barnekow och grefve Wachtmeister, dels ock af herr Philipson. De förre erkänna rättigheten i princip, men i följd af det sätt, hvarpå beskattningen af jorden nu skall utgå, finna de saken vara praktiskt utförbar. Jag anser visserligen icke, att detta deras resonnement är obestriddigt, men då jag likväl är af den mening, att jordens inkomst bör på annat sätt, än nu sker, beskattas, kan jag förbigå de skäl, som de båda förstnämnda reservanterna framhållit. Beträffande deremot herr Philipson, så säger han i sin reservation bland annat: att det förhållande, att delegare i bolag skulle förpligtas utgöra bevilning för hvad de i utdelning erhålla af bolaget, »skulle komma i rak strid med den inom vår bevilningslagstiftning gällande grundsats, att, sedan bevilning erlagts för fastighet, den deraf härflytande inkom-

*Angående
revision af
bevilnings-
förordningen.
(Forts.)*

*Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)*

sten icke ytterligare beskattas i form af inkomstbevillning». Ja, jag vet verkligen icke, hvarpå i vår nuvarande bevillningsförordning, han stöder detta sitt uttalande. För öfrigt, om det i viss mån blir en dubbel beskattning, så kan det vara temligen likgiltigt, om den för vissa bolag utgår i form af fastighetsskatt och sedan hos individen i form af inkomstskatt eller om den på båda hållen utgår i form af inkomstskatt. Dessutom må uppmärksammas, att vi redan nu icke äro fria från dubbel beskattning, ty in-teckningar kunna ju icke sägas vara annat än ett fall, der det verkligen förekommer en dubbel beskattning. Detta är obestriddigt. Det torde äfven kunna ifrågasättas, huruvida icke dubbel beskattning jemväl drabbar obligationer och depositioner.

Slutligen finna vi, att utskottet icke har upptagit de yrkanden och framställningar, som gjorts af herrar Åkerlund och J. Olsson m. fl. och som gå ut på, dels att det bör vara olika beskattning för olika slag af inkomster, dels ock att beskattningen skall utgå progressivt. Ja, dessa två principer äro, det må erkännas, mycket tilltalande, och mig synes, att de varit väl förtjenta att få ett rum bland de åsigtter och principer, som enligt Riksdagens önskan borde tagas i öfvervägande inom en blifvande komité, som skall omarbete bevillningsförordningen. Då jag emellertid tror, att sådana åsigtter i alla fall inom en sådan komité komma fram, kan det måhända vara likgiltigt, om de här särskildt framhållas.

Jag sade, att dessa uttalanden kunde mycket tilltala i princip, men det är dock vissa synpunkter, som göra, att jag åtminstone för närvarande känner mig mycket tveksam, om de böra godkännas eller ej.

Hvad först beskattningen af olika slag af inkomster vidkommer, så kan icke nekas, att, när den ene tager inkomst af ränta på sitt kapital, han har ojemförligt större skattekraft än den andre, som får inkomster genom arbete. Derom borde åsigtterna icke kunna vara delade. Men om denna princip: olika beskattning för olika slag af inkomst, skulle tillämpas, skulle ovilkorligen äfven jorden träffas deraf. Jorden har ju genom borttagande af grundskatterna och rustnings- och roteringsbördan blifvit ganska väsentligt lättad. Men detta hindrar i alla fall icke, att jag hyser allvarlig tvekan för att öka jordens beskattning. Jag har sjelf under en följd af år varit jordbrukare. Jag vet ganska väl, att förhållandena vid bedrifvande af jordbruk mången gång äro ganska svåra. De föreställningar, man finner i motionerna och i reservationerna om de utmärkt gynsamma förhållanden, under hvilka jordbruket arbetar, äro enligt mitt förmenande grundade på bristande erfarenhet. Jag är således tveksam att gå in på en princip, hvarigenom jordbruksbeskattningen skulle ökas i jemförelse med annan beskattning. Kapital och annan fastighet skulle naturligen ock höra till det, som i sådant fall träffades af högre beskattning.

Hvad åter den progressiva beskattningen beträffar, så har en reservant, herr Fredholm, i sin väl utarbetade reservation vidlyftigt yttrat sig derom, såsom ock några motionärer upptagit den frågan till behandling. Men det finnes en bestämd svaghet i fråga

om denna progressiva beskattning. Hvar skall progressionen sluta? Det kan ej blifva annat än en nyck. Den nämnde reservanten låter den sluta vid 10,000 kronor. Hvarför? Jag vet icke. Efter hans framställning skulle det vara 2 1/2 procent för inkomst af 10,000 kronor — således en skatt på 250 kronor. Men det lär ej kunna bestridas, att man med skäl kan säga, att den som har 20,000 kronor bör betala 5 procent, likaväl som den som har 10,000 betalar 2 1/2 procent. Den förre har lättare att betala 1,000 kronor än den senare 250 kronor. Detta resonnement kan ju fullföljas vidare. Om den som har 40,000 kronor betalar 4,000, så har han 36,000 kronor kvar. Jag finner i denna punkt progressionsfrågan vara svag, och jag har ej sett någon tillfredsställande lösning, utan tror, att den måhända tills vidare kan hvila.

Jag skall ej längre upptaga kammarens tid. Jag har i korthet tillåtit mig att med några ord angifva min ståndpunkt i fråga om vår blifvande bevillningsförordning. Jag skall nu, då vi afhandla punkten a), inskränka mig till att förena mig med dem, som yrka, att jorden skall särskildt beskattas för inkomst i likhet med öfriga beskattningsföremål.

Herr Östberg: Reservanterna ifrån Andra Kammaren vid nu föredragna punkt yrka, att jordbruksnäringens beskattning »bör, i öfverensstämmelse med hvad för öfriga näringar sker, uttagas genom inkomstbevillning». Detta kan ej innebära annat, än att jordbrukaren skulle uppskattas för den *verkliga* inkomst, han anses hafva egt af sitt jordbruk under det nästförflutna året. Man kan ej neka, att ett sådant yrkande kan vara teoretiskt berättigadt. Men det är å andra sidan nödvändigt att tillse, huruvida den rena inkomsttaxeringen af jordbruksnäringen kan medföra rättvisa följder och vara praktiskt utförbar. Att jordbruksnäringen såväl som andra näringar bör beskattas, är alldeles befogadt. Men detta kan gå för sig lika väl genom att, såsom hittills skett, uttaga den skäligen beskattningen under form af fastighetsskatt, hvilken må bestämmas till lämpliga belopp, som genom en år för år skeende uppskattning af inkomsten. Hvilkendera metoden man skall tillämpa, måste helt och hållet bero på det sätt, hvarpå tillämpningen skulle komma att ske. Jag hade väntat, att den ledamot af utskottet, som öppnade debatten i denna fråga, hade gifvit någon antydning om, huru han tänkt sig möjligheten att tillämpa en sådan inkomsttaxering. Det gjorde han emellertid icke; och jag kan för min del icke annat än anse saken för närvarande hos oss utförbar. Jag vill dervid icke endast fästa mig vid den invändning, som ofta hos oss gjorts, att jordbrukarne, i synnerhet de mindre, icke hafva någon ordentlig bokföring, hvaraf man kan se, huru rörelsen utfallit. Jag vill erinra derom, att, äfven om man har en mönstergill bokföring, så kan det dock möta svårigheter att veta, hvad som är den verkliga nettovinsten under ett år. Under ett och annat år har en jordbrukare att nedlägga betydliga kostnader för byggnader, inventariers förbättring, täckdikningar eller andra grundförbättringar. Det är naturligt, att icke dessa omkostnader i sin helhet kunna afdragas

*Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)*

Angående
revision af
bevillnings-
förelöjningen.
(Forts.)

från det löpande årets inkomster, utan att en del skall anses såsom hafvande ökat kapitalvärdet å egendomen. Men huru mycket man skall lägga till egendomens värde och huru mycket man skall draga från det löpande årets vinst, det är icke godt att bestämma. Och i motsatt fall, om under ett år en jordbrukare icke nedlägger några kostnader på dylika ändamål, så är det icke riktigt att upptaga hela årets inkomst såsom en nettovinst för det året. Man måste då också sätta af något för amortering eller för att sedan ett följande år hafva att tillgå medel för nödiga förbättringar. En annan olägenhet är den, att statens skatteinkomster i sådant fall skulle bli oerhördt vexlande. Under ett godt år skulle statens inkomster under ifrågavarande skattetitel blifva höga, under ett missväxtår skulle de bli orimligt låga. En sådan vexling skulle naturligtvis vara till stor skada för staten och omöjliggöra en beräkning, hvilken, då det gäller en inkomst från landets hufvudnäring, vore af så mycket större betydelse.

Herr vice talmannen berörde den inverkan, som en inkomstbevillning för jordbruksnäringen skulle komma att medföra för den kommunala beskattningen. Jag skall be att få fullfölja den saken litet vidare. Om vi tänka oss ett gynnsamt år för jordbruksnäringen, skulle det inom en kommun kunna ställa sig så, att jordbrukarne finge af de medel, kommunen behöfde, betala $\frac{3}{4}$ och öfriga beskattningsföremål $\frac{1}{4}$. Komme sedan ett missväxtår, då jordbrukarnes inkomster blefvo obetydliga, om ens några, så kunde förhållandet mellan jordbrukare och andra skattskyldige ställa sig omvänt, så att kanske jordbrukarne finge af kommunens utskylder betala $\frac{1}{4}$ och de öfriga finge betala $\frac{3}{4}$. Ett sådant förhållande vore naturligtvis för de öfrige ytterst betungande, utan att det för jordbrukarne i längden skulle medföra någon slags fördel.

Herr Bokström omtalade i slutet af sitt anförande förhållandena i Sachsen. Så vidt jag rätt uppfattade hvad han dervid yttrade, så nämnde han, att, vid uppskattandet af jordbrukarnes inkomster, man enligt de gällande bestämmelser skulle lägga till väsentlig grund gårdens arrendevärde. Nå, hvad vill detta säga annat än att man, såsom hos oss för närvarande eger rum, till grund för beskattningen lägger egendomens taxeringsvärde? Egendomens arrendevärde räknar man ju till 4 eller 5 proc. af taxeringsvärdet; och taxeringsvärdet bestämmes ju i förhållande till hvad man anser att egendomen kan inbringa vid en utarrendering. Följaktligen synes det mig, i fall jag rätt uppfattat hans yttrande, som om han skulle hafva i början yrkat på inkomsttaxering, men slutat med att hänvisa på en metod, enligt hvilken jordbruksnäringens beskattning skulle ställas i ett visst förhållande till egendomens kapitalvärde eller, hvad som ungefär är detsamma, den medelafkastning, som en egendom kan anses lemna vid en utarrendering på längre tid.

Jag kan för min del icke tro, att det skulle ur någon synpunkt vara fördelaktigt att öfvergå från det nu begagnade sättet för jordbruksnäringens beskattning till en ren inkomstbeskattning. Deremot har jag ingenting att erinra mot utskottets hemställan och ber att få yrka bifall till densamma.

Herr *Petersson* i Österhanninge instämde häruti.

Herr greve Hamilton: Herr talman, mine herrar! Jag har begärt ordet med anledning af åtskilliga uttalanden, som här förekommit. Dock skall jag icke inlåta mig för närvarande på något annat än den här föreliggande punkten. Det kan vara tids nog att tala om de andra, när vi komma dit.

Jag ber att först få vända mig mot herr vice talmannen, då ju han och jag i denna fråga väckt motioner, som gå i motsatt riktning. Herr vice talmannen yttrade, att vi borde tänka på att det här icke gäller uteslutande att skaffa skatter åt staten, utan att, på grund af vårt beskattningssystem, hvarje reform inverkar äfven på de kommunala skatterna. Han förföljde detta resonnement och framhöll, att om man nu skulle låta jordbrukarne utgöra inkomstbevällning och de små jordegarna skulle få bevillningsafdrag, så skulle detta på ett högst menligt sätt inverka på kommunens inkomster. Men är icke detta ett fullständigt missförstånd af den framställning, som gjorts af reservanternas? Herr vice talmannen argumenterade, som om det vore fråga om att fullständigt afskaffa fastighetsbevillningen. Men det är ju icke fråga om något dylikt, utan blott om huru det s. k. sjette öret skall uttagas. Om man ginge in på reservanternas förslag, skulle bevillning af jordbruksfastighet utgå precis som nu af både stora och små jordbruksfastigheter, fast endast med 5 öre, och kommunerna skulle icke lida annan förlust, än att det sjette öret för de små icke skulle komma med.

Herr vice talmannen yrkade vidare bifall till sin motion. Jag hade trott, att han skulle känt sig mera tillfredsstäld med hvad utskottet föreslagit, ty nog uttrycker utskottets förslag mycket rigtigare och korrektare hvad vice talmannen och friherre v. Kræmer åsyftat, än det, som de sjelfva föreslagit. Då emellertid herr vice talmannen yrkat bifall till sin motion, ber jag få påpeka några med densamma förknippade omständigheter, hvilka under alla förhållanden synas mig omöjliggöra ett bifall till densamma. Det lär väl till en början vara alldeles tydligt och obestriddigt, att *inkomstbevillningen* och *fastighetsbevillningen* beräknas efter alldeles olika grunder och följaktligen äfven äro *olika skattearter*. Det måste ju då vara i högsta måtto vilseledande att sammanföra dessa båda olika skattearter under samma rubrik och benämning. Det förefaller mig också, som om de ärade motionärerna sjelfva dunkelt känt, att de voro inne på en origtig väg, då de på detta sätt sökte frågans lösning. Om herrarne slå upp utskottets betänkande, så finna herrarne på sid. 4 nederst, att vice talmannen föreslagit, att titeln å nu gällande bevillningsförordning skall ändras till: »Förordning angående bevillning för inkomst af fastighet, af kapital och af arbete». Så, säger han, skall man uttrycka sig, derför att det nu begagnade uttrycket *bevillning af fast egendom* är vilseledande, emedan det kommer en att tro, att jordbrukaren icke betalar någon skatt för sin inkomst. Vänd nu om bladet och se på nästa sida, der vi komma till öfverskriften öfver § 1! Deri hafva båda motionärerna visserligen föreslagit en ändring, i det att de af okänd anledning utbytt uttrycket »fast egendom» mot »fastighet».

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

Men de vilja dock, att det skall heta »*bevillning af fastighet*». Eller med andra ord: de hafva här bibehållit samma uttryck, som de strax förut utdömt såsom så vilseledande. — Vidare ber jag att få fästa uppmärksamhet på motionärernas förslag till formulering af § 1. De föreslå, att i denna paragraf skulle sägas bland annat, att fastighetsbevillningen skall utgöras liksom inkomstbevillningen »med 1 procent af behållen inkomst». Men det är ju just det egendomliga med fastighetsbevillningen, att den *icke* utgår af behållen inkomst, att man *icke* får göra afdrag för omkostnader och skulder. Således, att sätta in något sådant vore att sätta in en fullkomligt oriktig uppgift i bevillningsförordningen.

Jag hemställer därför till de herrar, som äro angelägna om ett förtydligande af hvad den nu utgående fastighetsbevillningen i sjelfva verket afser, om det icke vore ofantligt mycket klokare att taga det förslag, som utskottets majoritet förordat, men hvilket jag ju af andra skäl icke ansett mig kunna biträda.

Hvad nu beträffar den stridsfråga, om hvilken här talats, så hafva reservanterna blifvit utsatta för ganska skarpa förebräelser. Den ärade representanten för Bergsjö och Delsbo tingslag lät förstå, att reservanterna skulle åsyfta en orättvisa mot jordbrukarne och att främja orättvisa skatteprinciper. Nej, mine herrar, derutinnan gör man oss verkligen orätt: det är alldeles motsatsen, som åtminstone föresväfvat oss. Jag skall be att i största möjliga korthet få påminna om hvad som passerat i denna fråga. Herr vice talmannen har i sin motion erinrat om hvad 1859 års bevillningskomité och ständerna vid 1859 och 1860 års riksdag yttrat. Om man jemför, hvad vice talmannen i sin motion härom säger, med hvad utskottet i sitt betänkande framhåller, så torde man finna, att vid den tiden det var ganska oklart, hvad man i sjelfva verket hade för motiv för att göra beskattningen af fastigheter olika. Men det har inträffat något efter den tiden, nemligen 1873 års kompromisskrifvelse. I denna uttalas, som bekant, att, så snart grundskatterna voro afskrifna, borde all fastighetsbevillning göras lika; och derjemte uttalades det, att vid den revision, som då skulle företagas, skulle man arbeta för likställighet mellan de olika samhällsklasserna med afseende på beskattningen. Den tanke, som i 1873 års skrifvelse uttalades, den upptogs sedermera af förberedande skattejemkningskomitén och af skatteregleringskomitén. De framhöllo nödvändigheten och önskvärdheten af att all fastighet skulle beskattas lika, men de framhöllo derjemte, att dittills hade det i jordbruksrörelsen nedlagda driftkapitalet och det personliga arbetet varit obeskattadt, på grund hvaraf skatteregleringskomitén föreslog alldeles precis detsamma, som reservanterna nu förorda. En reservant fans visserligen, nemligen landshöfding De la Gardie, som förordade den anordning, som upptagits af vår nuvarande regering vid urtima riksdagen och som för närvarande är gällande. När det sedermera vid 1883 års riksdag var fråga om att de stora frågorna skulle lösas, yttrade dåvarande finansministern Tempander, sedan han redogjort för skatteregleringskomiténs förslag och erinrat om att man alltid varit ense om att, då grundskatterna af-

skrifvits, all fast egendom borde lika beskattas: »hvad deremot angår de i jordbruksrörelsen ingående produktionsfaktorer, som kunna sammanfattas under benämningen inventarier eller driftkapital samt personligt arbete, erfordras för dessas indragande under beskattningen nya bestämmelser. En väsentlig brist i vår nuvarande bevillningslagstiftning är just, att man, då man beskattat jordbruksfastigheten, ansett sig på samma gång beskatta sjelfva jordbruksrörelsen, dervid förbiseende, att denna rörelse eller näring för sitt bedrivande förutsätter icke blott sjelfva fastigheten, utan ett visst driftkapital i inventarier, kreatur m. m. och ett betydligt tillskott af arbete.» Således, mine herrar, just den omständighet, som vice talmannen såväl nu som vid urtima riksdagen framhållit såsom ett bevis för att det kunde ifrågasättas, huruvida jordbrukarne borde betala någon skatt för inkomst af kapital och arbete, anfördes vid 1883 års riksdag såsom bevis för att det här fans faktorer obeskattade. »Kapitalet och arbetet» fortsätter herr Themptander, »medverka således uppenbarligen till den inkomst, jordbruksrörelsen lemnar, och då inkomst af kapital och arbete eljest beskattas, bör ju icke heller rimligtvis inkomsten af det i jordbruksrörelsen nedlagda kapitalet och arbetet lemnas obeskattad. Skattekomitén har också uppmärksammat denna brist i nu gällande bevillningsförordning och framlagt förslag till dess afhjelpande.»

Herr Themptander redogjorde derefter för skatteregleringskomiténs förslag och landshöfding De la Gardies reservation och framhöll, att han icke kunde fullt sluta sig till någonderas förslag. Han yttrade: »Då jag i hufvudsak biträder detta — reservanternas — förslag, anser jag dock, att åt den tanke, hvarpå förslaget hvilar, bör i lagstiftningen gifvas ett något förändradt uttryck emot hvad reservanten hemställt. Då jordbruksfastighets likställighet med annan fastighet uti bevillningsafseende städe stälts i samband med en afskrifning af de på den förra fastigheten hvilande särskilda skatter, och då åstadkommandet af en dylik likställighet synts ur flera synpunkter önskvärdt, torde det ej vara lämpligt, att åt bevillningsförordningen gifves ett utsecnde, som skulle jordbruksfastighet genom att derför erlägga 6 öre för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet blifva högre beskattad än annan fastighet, för hvilken utgöres endast 5 öre.» På grund häraf föreslog herr Themptander, som bekant — i trots af de praktiska svårigheter, som obestriddigen mötte för ett förverkligande af hans förslag — uteslutande för att undvika det farliga skenet af en högre beskattning af jordbruksfastighet än af annan fastighet —, att den beskattning, som nu uttages genom det s. k. sjette öret, skulle öfverflyttas till inkomstbevillningen, ehuru den fortfarande skulle utgå såsom en fix afkastnings-skatt. Kom så förlidet års urtima riksdag, vid hvilken Kongl. Maj:t förklarade, att han af praktiska skäl föredrog grefve De la Gardies reservation, och då nuvarande finansministern uttryckligen angaf samma skäl för denna nya skatt, som förut angifvits af skatteregleringskomitén och 1883 års finansminister, eller att dittills jordbruksnäringen varit obeskattad för sitt driftkapital och jordogarens personliga arbete.

*Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)*

Angående
revision af
bevillnings-
förelagningen.
(Forts.)

Det särskilda utskottet godkände detta i lika uttryckliga ordalag och utan någon meningsskiljaktighet. Men utskottet framhöll, som bekant, derjemte, att det måste vara *principiellt origtigt* att uttaga denna beskattning under formen af fastighetsbevillning och att detta endast på praktiska skäl kunde »tills vidare» godkännas. Säsom herrarne torde erinra sig, yttrade herr Bokström vid urtima riksdagen, att man icke borde nöja sig härmed, utan att man borde jemväl uttrycka en önskan, att detta »tills vidare» måtte så snart som möjligt upphöra. Det var endast härom tvisten rörde sig, och på af vice talmannen framställt yrkande godkändes det af särskilda utskottet framlagda förslaget, om hvilket vice talmannen yttrade, bland annat, att deri låge all möjlig reda.

Jag har velat erinra härom, då af åtskilliga yttranden, som här fålts, det vill synas, som om man på visst håll ville rent af bestrida hvad som varit anledningen till det »sjette öret», men detta, mina herrar, står fast, det kan icke motsägas, att svenska Riksdagen för endast några få månader sedan uti ett officiellt aktstycke på det mest eftertryckliga och oförtydbara sätt förklarar, att dittills *icke erlagts någon skatt* för det driftkapital, som nedlagts i jordbruksnäringsen, eller för det personliga arbetet, men att detta för framtiden skall upphöra. Detta är den ovedersägliga betydelsen af det »sjette öret». Jag ber att få erinra derom.

Hvarom strider man nu egentligen? Jo, det är endast derom, huruvida det sjette öret skall uttagas under form af fastighetsskatt eller under form af inkomstbevillning. Hvarför äro vi reservanter och många med oss så ifriga, att man skall gå den väg vi föreslagit? Är det för att vältra någon större del af den ökade skattebördan på jordbruksnäringsens idkare? Nej, visserligen icke!

Herr vice talmannen yttrade alldeles riktigt under urtima riksdagen, att denna af oss förordade beskattning komme icke att träffa den stora mängden af små jordbrukare, utan endast de större egendomsägarne, och den komme icke att medföra några nämnvärdt högre inkomster för statsverket.

Nej! Det är först och främst derför, att den nu gällande anordningen af denna beskattning i sjelfva verket är en orimlighet. Man har pålagt en fix skatt af ett öre för hvarje fulla hundra kronor af taxeringsvärdet för att dermed beskatta något, som icke tages i beräkning vid detta värdes bestämmande och icke dervid får tagas i beräkning, nemligen det i jordbruket nedlagda driftkapital och jordegarens personliga arbete. Skatten och den grund, efter hvilken den skall beräknas hafva sålunda intet med hvarandra att skaffa, hvilket enligt mitt förmenande är en orimlighet.

Att det för öfrigt måste vara, såsom herr Themptander år 1883 framhöll, ur många synpunkter önskvärdt, att all fastighetsbevillning utgår efter samma grund, det synes mig vara alldeles uppenbart, äfven om man ej är känslig för de politiska och sociala faror, som ur ett motsatt förhållande kunna uppkomma.

Jag förmodar, att hvar och en, som på landsbygden varit med om att upptaxera fastigheter, skall kunna vittna, huru ytterst svårt det stundom är att afgöra, huruvida en fastighet är jordbruksfastig-

het eller annan fast egendom. Den mängd tvister, som uppstått härom, visa, huru ytterst svårlöst frågan är. Genom att sätta bevillningen för jordbruksfastighet, såsom år 1873 och 1883 påyrkades, till samma belopp som för annan fastighet, skulle man undgå dessa svårigheter.

En annan sak! Den nuvarande formen för jordbruksnäringens beskattande omöjliggör införandet af afdrag för de små jordbruksidkarne. Innehafvaren af ett litet kapital slipper skatta eller får afdrag, men jordbrukaren får alltid skatta, hur liten hans egendom än är och om han än är upp öfver öronen skuldsatt och af sin egendom haft ej vinst utan endast förlust. — Genom att förvandla det »sjette öret» till inkomstbevillning skulle dessa orättvisor kunna i någon mån utjemnas.

Den förste talaren erinrade emellertid om något, som för oss reservanter är ännu viktigare, nemligen att ett bibehållande af det sjette öret fullständigt omöjliggör hvarje förnuftig utveckling af inkomstskatten.

Det finnes en gammal historia, som jag många gånger berättat och som fallit mig i minnet under denna diskussion. — Det var en jägare, som skröt öfver att han hade så starksprungna hundar, att de en gång jagat en hare upp i ett träd. Någon invände då: men haren kan ju ej klättra i träd. »Ja, det är nog sant», svarade jägaren, »det kan han inte, men — hvad ville herrarne, den stackarn skulle göra?» — Mången synes resonera på samma sätt, när det gäller svenska folkets skatteförmåga. Kläm blott efter haren, så klättrar han i träd. Lägg blott på skatter, så — hvad vill det stackars folket göra? — det betalar nog till slut. Men det går inte på det viset. Vill man i något utsträckt grad använda de direkta skatterna, måste man anordna dem så, att de tyngst träffa de starkaste skuldorna. Eljest blir det inga inkomster af att tala om. Den första talaren i denna fråga har redan påvisat och bevillningsutskottets betänkande visar till fyllest, hurusom vidhållandet af urtima Riksdagens beslut i fråga om sättet för uttagandet af det »sjette öret» på hvarje punkt omöjliggör eller försvårar de för en utsträckt användning af de direkta skatterna nödiga reformerna i vår bevillningsförordning. Den ärade representanten för Stockholms läns vestra domsaga sade, att den förste talaren icke angifvit något sätt för frågans lösning. Men den förste talaren åberopade ju skatteregleringskomitén, som angifvit ett sätt. Han hänvisade äfven till utlandet — och till ett land, der flertalet jordbrukare liksom här i landet utgöras af mindre hemmansegare. Han erinrade slutligen om att våra kronoarrendatorer redan betala inkomstbevillning och att vi således hafva inhemsk praktisk erfarenhet att i saken åberopa.

Det är verkligen en besynnerlig omkastning uti åsigt, som egt rum. År 1883 var det jordbruksnäringens representanter, herrar Carl Hvarsson, Ola Andersson i Nordana och Johan Johansson i Noraskog, som mot en landshöfding förfäktade de nuvarande reservanternas åsigt och ansågo, att man af principiella skäl borde gå den väg, som nu reservanterna förordat. Landshöfdingen åter förordade

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

en annan väg eller den, som nu förordas af jordbrukets representeranter, för att skaffa staten ökade inkomster. Men nu är förhållandet alldeles omvändt. Nu förmenar man, att vi yrka detta för att lägga obilliga bördor på jordbruket för att derigenom skaffa större inkomster till staten. Liksom om Carl Ifvarsson och de, som med honom voro, skulle hafva kunnat förorda något dylikt!

Min öfvertygelse är, att vi, trots allt motstånd nu, dock i framtiden skola komma icke blott till det, som vi reserverar nu förordat, utan till en *allmän inkomstskatt*. När det kniper, när vi för de ökade statsbehovens skull måste på alla håll se oss om efter nya beskattningsföremål, då skall man tvingas att tillgripa detta. Men innan man kommer derhän, skola vi utan tvifvel få genomgå många svåra strider, som kunnat undvikas, om man redan nu velat vidtaga det förberedande steg, som vi förordat.

Det är den lifliga öfvertygelsen härom, som drifvit fram oss. Beskattningsfrågor blifva alltid i viss mån intressefrågor. Hvad vi äsyftat är att i vår skattelagstiftning införa sådana principer, att *alla* klasser af medborgare måtte hafva *samma intresse* af att beskattningen blir rättvist anordnad. Detta är vår bevekelsegrund, och därför kunna vi ej vara med om den nuvarande anordningen, genom hvilken, i samma ögonblick som en olikhet i beskattningen efter långvariga strider utplånats, en ny skilnad mellan olika samhällsklasser tillskapats, genom hvilken nya strider ovilkorligen måste uppstå.

Jag har redan allt för länge upptagit kammarens tid. Jag skall inskränka mig till att yrka bifall till min motion.

I detta yttrande instämde herrar *Thestrup, Bülow, Forsell, Fjällbäck, Romberg* och *Björck*.

Chefen för finansdepartementet, herr statrådet friherre von Essen: I den viktiga fråga, som nu föreligger till Riksdagens behandling, är det för Kongl. Maj:ts rådgifvare en pligt att höra, hvad Riksdagen önskar, och de böra därför — synes det mig — icke blanda sig i diskussionen, utan endast mottaga de yttranden, som fällas, och det slutliga resultat, hvartill Riksdagen i frågan kommer. Då jag hyser denna uppfattning, torde det vara tydligt, att jag ej begärt ordet för att uttala mig i sjelfva saken, vare sig beträffande den ena eller andra punkten, utan jag har gjort det endast för att göra en erinran i afseende på uppställningen af detta betänkande och den der förekommande ingressen.

Kammarens ledamöter torde nemligen finna af betänkandet, att, då utskottet tillstyrkt Riksdagen att välja den föreslagna formuleringen och alltså anhålla, »dels att i det förslag till ändringar i bevillningsförordningen, hvilket, i anledning af den i Kongl. Maj:ts proposition till innevarande Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof bebadade revision af berörda förordning, torde komma att af Kongl. Maj:t för Riksdagen framläggas, måtte inrymmas» a) förslag till ändring i bevillningsförordningens 1 § i viss angifven riktning och b) förslag till bestämmelser rörande

*Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)*

sjelfdeklaration, »dels att vid berörda revision af bevillningsförordningen måtte tagas i öfvervägande» åtskilliga af utskottet uppräknade frågor, så innebär detta, efter min uppfattning, att Riksdagen uttrycker en bestämd önskan, att för en kommande riksdag skall framläggas hvad som innehålles i punkterna a) och b), men att deremot hvad som i de följande punkterna innehålles måtte af Kongl. Maj:t tagas i öfvervägande vid framläggande af förslag till ändringar i bevillningsförordningen. Således skulle Riksdagen redan nu binda sig och till en viss grad äfven Kongl. Maj:t med afseende på de två första punkterna. Detta kunde ju anses innebära, att utskottet skulle inför Riksdagen hafva föbragt en så fullständig utredning beträffande dessa två punkter, att Riksdagen redan nu skulle kunna fatta ett så pass definitivt beslut, som t. ex. att Kongl. Maj:t, derest han uppfyller Riksdagens önskan i detta afseende, bör utan vidare för Riksdagen framlägga förslag om införande af sjelfdeklaration.

Man kan deremot med fog, synes det mig, göra den anmärkning, att ingen utredning föregått detta beslut, annat än den, som utskottet sjelft verkställt, och med all respekt för såväl utskottets förmågor som för dess arbetssätt, torde man dock kunna påstå, att tiden icke medgifvit en så fullständig och noggrann utredning, som kräfvdes för en så ingripande förändring af vår bevillningsförordning som den, hvilken här är i fråga. Helt säkert skulle en af Kongl. Maj:t föranstaltad utredning af frågan blifva både fullständigare och grundligare. Om nu Riksdagen uttalar den önskan, att utredningen måtte omfatta både det ena och det andra, så kommer naturligtvis Kongl. Maj:t att lämpa sin utredning derefter och framlägga för Riksdagen de punkter, beträffande hvilka Riksdagen antydtt sin önskan om utredning. Nu är det väl sant, såsom utskottet angifvit, att i de flesta främmande länder den s. k. sjelfdeklarationsprincipen redan tillämpas, men det är ej i betänkan det närmare utredt, huru det tillgår i främmande länder, hvilka straff som äro bestämda för ett svikligt förfarande, hvilka som äro befriade från deklarationen och en mängd andra omständigheter, som här icke behöfva påpekas, men som stå i ett olösligt sammanhang med denna viktiga reform.

Jag vill icke yttra mig hvarken för eller mot ett införande af sjelfdeklarationen, ty då skulle jag bryta mot den grundsatsen, att utan fullständig utredning ett afgörande ord ej bör fällas. Men jag har naturligtvis långt före detta tänkt både på den saken och på andra dermed sammanhängande förhållanden, och jag har redan förut antydtt för Riksdagen, att Kongl. Maj:t gått i författning om anskaffande af förberedande utredning, som skall begagnas som material för frågans utredning. Jag har här i min hand en bok, som för 2 à 3 dagar sedan utkommit, och i hvilken meddelas en redogörelse för inkomstskatten, sådan den numera förekommer i de flesta af Europas främmande länder. Detta är en handling af stor vikt, då det gäller en utredning för vårt land.

Det är endast detta jag velat antyda eller att utskottets utredning icke torde vara så grundlig, fullständig och mångsidig, som behöfligt är. Jag tillåter mig ingalunda att klandra utskottet här-

Angående
revision af
bevilnings-
förordningen.
(Forts.)

för. Det förefaller mig tvärtom vara väl mycket begärdt, att utskottet så skulle hafva gått till botten med saken, att det kan vara lämpligt att Riksdagen nu förklarar sig för införandet af själfdeklaration och anhåller, att Kongl. Maj:t måtte komma med förslag i detta syfte.

Om deremot detta reformförslag komme under rubriken »tagas i öfvervägande», så förefaller det mig, som hade Riksdagen på ett mindre bestämdt sätt bundit sig, hvilket vid frågans slutliga afgörande kan vara ganska fördelaktigt.

Herr Ola Bosson Olsson: I afseende å den beskattning, som skulle åläggas jordbruksfastighet, har redan 1873 års Riksdag uttalat sig, då den i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhöll, att, för den händelse grundskatterna komme att afskrifvas, jordbruksfastigheten skulle likställas med annan fastighet eller betala en afgift af 5 öre för 100 kronor af uppskattningsvärdet. Då var det alldeles icke fråga om det sjetta öret eller särskild inkomstbevilning af jordbruksfastighet. Men då skatteregleringskomitén år 1883 afgaf sitt betänkande, visade det sig, att dess majoritet, d. v. s. hela komitén med undantag af ordföranden, uttalat sig i det syfte, att en särskild inkomstskatt borde åläggas jordbruket. Här har emellertid redan blifvit erinradt, att mot detta betänkande reservation afgifvits af komiténs ordförande, och jag ber att få tillägga, att denna ordförandens reservation godkänts eller accepterats såväl af kamrarrätten som ock af de flesta af Konungens befallningshafvande, som i detta hänseende blifvit hörda. Äfven dåvarande finansministern gillade denna ordförandens reservation och myndigheternas yttranden, att det i stället för särskild inkomstskatt å jordbruket borde tilläggas ett sjetta öre, som skulle utgöra ersättning härför.

Det har af åtskilliga talare, af reservanterna och dem, som delat deras mening, uttalats den åsigten, att det icke skulle blifva någon synnerlig inkomst för staten, om en särskild inkomstskatt blefve ålagd jordbruket i stället för detta sjetta öre. Jag skall taga fasta på deras yttrande i detta hänseende. Det skulle under sådana förhållanden vara i högsta måtto oklokt, om en särskild inkomstskatt blefve införd, ty vi böra komma i häg, mine herrar, att en dylik inkomstskatt är ytterst svar att praktiskt genomföra. Detta har framhållits i utskottets betänkande samt under diskussionen särskildt af herr Östberg, hvars i sådant hänseende uttalade åsichter jag för min del till fullo delar. Jag skall emellertid be att få tillägga ännu en sak. Jag tror, att det är rättvist och billigt, att, om inkomsten af jordbruksnäringen skall beskattas, afdrag sker för räntan på det kapital, som är nedlagdt i rörelsen, men jag vågar påstå, att detta dock skulle blifva svårt, ja, omöjligt att praktiskt genomföra. Jag delar alltså reservanternas åsigt deruti, att jag i likhet med dem anser, att staten icke skulle få någon afsevärd inkomst genom påläggandet af en inkomstbevilning å jordbruket, och derjemte tror jag äfven, att en sådan åtgärd skulle medföra en mängd praktiska svårigheter.

Den näst siste talaren yttrade, att han ansåg det mycket enklare att uttaga de sex örena än att hafva särskild inkomstskatt, och deruti ger jag honom fullkomligt rätt. I princip torde väl ock de fleste vara öfvertygade derom, att det icke skulle blifva någon inkomst för staten, men att det deremot skulle stöta på svåra praktiska hinder, och då vill jag fråga, hvarför man skulle gå med på ett sådant förslag.

Här har äfven af flere talare, bland andra motionären sjelf, yrkats bifall till vice talmannens i detta ämne afgifna motion. Hans förslag och det, som af utskottet är afgifvet i denna punkt, äro, enligt min tanke, i sak alldeles lika, om än ordställningen icke är precis densamma. Jag skulle därför för min del icke ha synnerligen mycket emot, om vare sig utskottets förslag eller det vice talmannen framlagt i motionen blefve antaget, men om jag blir stäld i valet mellan att rösta för detta senare förslag och att rösta för reservanternas hemställan, så kommer jag utan tvekan att rösta för vice talmannens motion.

Herr Alexanderson: Till en början ber jag att, med anledning af herr greve Hamiltons yttrande nyss, få förklara, att jag på det sätt vill tolka hans ord, att jag antager, att det icke är reservanternas syfte med det af dem föreslagna sättet för skattens utgående att på något vis derigenom träffa jordbrukarne med en extra beskattning. Men utom det att denna skattemetod skulle för jordbrukarne leda till betänkliga följder och olägenheter af mångahanda slag, hvaraf vice talmannen berört ett par af stor betydelse, så skulle derigenom otvifvelaktigt inträffa, bland annat, att staten under dåliga konjunkturer kunde löpa risk att icke utfå ens den inkomst, staten oundgängligen behöfver för upprätthållande af sina ändamål.

Hvad beträffar greve Hamiltons yttrande i öfrigt, så kan jag icke förstå annat, än att hans resonnement icke träffade hjertpunkten i åskådningssättet hos dem, hvilka i likhet med mig utgå från den åsigten, att jordbruksfastigheten i och för sig icke ger någon inkomst, utan först genom det arbete, som å densamma nedlägges. Det är ur denna synpunkt sedt, som man, enligt min åsigt, fullt konsekvent kommer till något olika resultat mot det, som greve Hamilton och de med honom lika tänkande åsyfta. Vi se också, huru farligt hans resonnement till slutföljden blir, då han nemligen vill tyda den urtima riksdagens beslut derhän, att Riksdagen skulle hafva *en gång för alla* fastställt, att den ville hafva en fastighets-skatt af 5 öre och derjemte en mera obetydlig skatt af ett öre per 100 af såväl inkomsten som det i jordbruket nedlagda rörelsekapitalet. Hvarthän skulle det nu leda, om man skiljer skatten på detta sätt? Jo dertill, att det kommer en tid, då det skulle heta, att vi böra se bort ifrån fastighe skatten, såsom varande en gång för alla bestämd, och att det därför endast kan blifva fråga om jemkning af inkomstskatten och — märk här konsekvensen — att det vore orätt, om man härvid blott toge ut *en* procent af inkomsten; det vore ju allt för litet! Ja så skulle slutligen resonnementet lyda! För min del är jag således af greve Hamiltons anförande

*Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)*

*Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.*
(Forts.)

icke öfvertygad derom, att det förefinnes något orimligt deruti att, på sätt vice talmannen och baron von Kræmer yrkat, ändra formuleringen i bevillningsförordningen enligt deras förslag. De föreslå nemligen, att första punkten i nämnda förordning skulle erhålla följande lydelse: »Förordning angående bevillning för *inkomst af fastighet, af kapital och af arbetes*. Sedan de formulerat förslaget i denna del så, att skatt skall utgå af nyssnämnda inkomstitlar hvar för sig, så föreslå de i andra punkten, att öfverskriften öfver § 1 samt § 1 i förordningen måtte komma att lyda: »bevillning af fastighet». Är det nu så, att man vill ändra något af ordalydelsen, så att ordalagen blott nämna inkomst af kapital och arbete jemväl med afseende å jordbruk, så torde deremot föga vara att erinra, om uttrycken affattas försigtigt, och då är den saken lätt hjälpt — men kärnpunkten förblir alltid att icke särskilja fastighetsskatt och inkomstskatt i fråga om jordbruk, så länge skatten derå utgår efter en blott beräknad afkastning, som kanske aldrig blir verklig.

Jag befarar, att en del af utskottets ledamöter gått med på den af utskottet föreslagna motiveringen, emedan de, säkerligen af gammal vana, icke rätt betänkt konsekvenserna, äfvensom att de af mig återopade motionärerna och med mig i denna sak lika tänkande genom sin formulering bra mycket bättre undvika eljest oundvikliga framtida strider.

Det var endast för två år sedan, då en ärad ledamot af denna kammare ansåg jordbruket tåla en beskattning efter en inkomst af 10 procent, hvilket efter mitt förmenande vore att införa ett nytt slags vaxelbruk för jordbruksnäringen, nemligen så att det vaxlar egare så ofta som möjligt. Jag håller deremot före, att ytterst få jordegendomar i Sverige lemna en säker behållen medelafkastning eller inkomst, högre än sex procent af taxeringsvärdet. Näväl; om man nu emellertid, på sätt de motionärer jag nyss omförmålt det yrka, beräknar, att bevillningen bör utgöras med 1 procent af behållen inkomst, hvarvid denna för jordbruksfastighet anses vara 6 procent, men för annan fastighet och frälseränta 5 procent — allt af uppskattade värdet — så är ju denna afkastning af jordbruket en långt ifrån så *säker* inkomst som t. ex. lönen för embets- och tjänstemän, hvilka dessutom ofta hafva förmånen af både fullmakt och pension — eller, för att taga ett annat exempel, som räntefkastningen för kapitalisten utaf hans skuldsedel eller annat honom tillhörigt fordringsbevis. När vi nu, som förut är sagdt, hört, att man redan varit omtänksam nog att vilja upptaxera jordbruket efter 10 procent af sådan inkomst, hvarför skall man då likasom inbjuda till en ökning af skatten — som väl ändoek redan uppnått en rimlig gräns — genom att, på sätt utskottet gjort, gående i ledband af gammal slentrian och embetsmannaskrifvelser, skilja på skatten, såsom lagd med 5 procent å fastigheten och 1 procent å inkomst af rörelse och deri nedlagdt kapital, hvilket förfarande dock, om man rätt vill tänka sig in i saken, leder till uppmuntran af den gamla striden mellan stad och land, då deremot motionärernas förslag i realiteten ger samma resultat för närvarande, men utan nämnda risk. Ett gammalt ordspråk säger: gif en viss poten-

tat ett finger, och han tager snart hela handen. Jag tillåter mig i analogi härmed (sans comparaison i öfrigt) betona detta: skilja vi nu *jordbruks*-beskattningen i dels fastighetsskatt, dels inkomstskatt, den senare beräknad till 1 procent — så dröjer det nog ej länge, förrän vi glidit utför det sluttande planet, och i den mån mera skatter behövas, då heter det, att landtmännen hafva sjelfva accepterat proportioneringen af 5 procent i fastighetsskatt och 1 procent i inkomstskatt. Nej, låt oss vidhålla *det enda rimliga*, d. v. s. förklara, att vi betala 1 procent af *behållen* inkomst af vår näring och derjemte till fördel för staten gå in uppå, att denna behållna inkomst för säkerhets och ginhets skull må *beräknas* till 6 öre per 100 kronor å uppskattade taxeringsvärdet, fastän det långt ifrån är säkert, att vi fått den inkomsten. Då, men icke eljest, kunna vi få ett slut på många fantastiska och oroande förslag. Detta bereder staten jemnare och säkrare inkomster än att, på sätt åtskilliga reservanter påyrkat, *i allo* likställa jordbruket med andra näringar i fråga om sättet vid påförande af inkomstbevilning, hvilket origtiga förfarande, förutom några af herr Fredholm i hans reservation — ehuru han i dag under debatten tyckes hafva ändrat ståndpunkt, då han märkvärdigt nog instämt med de 6 reservanterna — påpekade olägenheter, ju skulle under dåliga tider alltför mycket rubba statens inkomster, då deremot staten, på sätt skatten nu utgår och efter nu gällande beräkningsgrunder, har att uppbära en säker, jemn och högsta möjliga inkomst. Enligt de 6 reservanternas förslag skulle det deremot kunna hända, att den verkliga skatten för staten blefve inemot = 0, och att den oärlige men listige undginge en beskattning, som den ärlige och okonstlade jordbrukaren finge vidkännas.

Angående revision af bevilningsförordningen.
(Forts.)

Gå vi nu öfver något litet till herr Fredholms reservation, så möter oss rent af en bismak af socialistiska tendenser, och i sina betraktelser inne på landthushållningens område kommer reservanten till så orimliga och vilseledande slutsatser, att deras recense-rande skulle förutsätta ett alltför digert svaromål ända från landtbrukets abe, och dermed törs jag ej fresta herrarnes tålmod. Jag skall nu endast beröra den del af reservationen, som har omedelbart sammanhang med hvad jag ofvan andragit. Herr Fredholm och många med honom vilja förfakta att — förutom hvad han behagar kalla *en förklädd inkomstskatt*, men som jag ville framhålla såsom en *verklig inkomstskatt* och just såsom sådan den enda rimliga skatten, på samma gång den är den för staten fördelaktigaste — att, säger jag, förutom denna skatt, jordbruket bör betala särskild fastighetsskatt *»för rätten att med andras uteslutande fritt förfoga öfver en del af landets jord»*. Som herr talmannen behagar finna, är detta just ett af en framstående socialistisk författare upfunnet slagord. Kunde socialisterna vinna *detta* fotfäste, så vore vårt land snart nog omskapadt till en socialistisk stat, ty sanningen är dock, att den ofta ringaktade landtmannen är den nuvarande statens bästa, ja nästan dess enda säkra stöd. Socialisterna hafva ej ännu dristat ropa ut de nästa stegen, emedan de ur öfriga samhällsklasser *tills vidare* uppsöka bundsförvandter att slå ner det far-

Angående
revision af
bevilnings-
förrordningen.
(Forts.)

ligaste hindret, hvilket nemligen ligger i landtmännens erkända och berättigade yrkande derom, att *den jord jag ärft eller med eget arbete förvärfvt är min och endast min egendom* — men ingalunda en af staten mig förlänad nåd att »med uteslutande af andra» få begagna och bruka densamma — likasom vore staten i sjelfva verket egare af all jord. Om vi landtmän härvidlag vika undan en enda tum och låta socialistiska tendenser triumfera — ja, ve då vårt samhälle. Det är en klen tröst, enligt min åsigt, att, i full konsekvens med herr Fredholms mening om jordbruket, det blir embetsmannens och kapitalistens tur framdeles att kanske, när landtmannen bitit i gräset, skatta efter samma grund — att således embetsmannen får skatta *icke blott* för sin lön, utan *äfvén* derfor att han »med uteslutande af hvarje annan får inneha ett embete» och kapitalisten *ej blott* för afkomsten, utan *äfvén* derfor att han »med uteslutande af andra» får besitta »en viss del af landets kapital». Tro herrarne verkligen, att dylika åsigter främja en lugn samhällsutveckling? Jag tror tvärtom!

Herr Fredholm säger å sid. 53, att »man ansett det vara fullkomligt i sin ordning, att särskild skatt erlägges för den förmån, som innefattas i rättigheten att med andras uteslutande fritt förfoga öfver en del af landets jord», och »slutligen skulle uraktlåtenheten att upptaga särskild skatt för fastigheter nödvändiggöra utkräfvet af så mycket större skatter af icke-fastighetsegare». Det är också ett skäl för att begå en orättvisa.

»Tillika», säger han vidare, »är att bemärka, att der en fastighetsskatt länge varit införd, är den lättast af alla skatter att bära, emedan den då verkar mindre som skatt än som en i fastigheten intecknad ränta.» Kan man på ett tydligare sätt proklamera återinförandet af den allra säkraste grundskatt, men som, bevars väl, förmenats vara en ren bagatell, då den blott kommer att kännas såsom en grundränta å ett ouppsägbart hypotekslån!

Herr Fredholm vill äfvén på sid. 64 vindicera, att det som verkligen är ett onus för jordbruket, nemligen nödtvånget att anskaffa ett drygt rörelsekapital för inköp af kreatur och inventarier, bör räknas såsom en extra beskattningsbar tillgång. Det är dock en obestridlig sanning, att för bedrifvande af ett rationelt jordbruk i nordligt klimat kräfvés drygare rörelsekapital än i gynnsammare lottade länder; ty här behöfväs flera hus, bättre ombonade hus, flera kreatur m. m. Här torde 25--30 procent af egendomens taxeringsvärde behöfväs i rörelsekapitalet. Skatteregleringskomitén föreslog också med afseende hära 20 procents afdrag å *taxeringsvärdet* (i analogi med hvad för annan fabriksrörelse nu redan medgifves — ja, nota bene! för *all* annan än de jordbruk tillhörande närnarna).

Utan att man använder kapital och arbete lemnar jordbruksnärningen ingen afkastning. Detta är ju tydligt för hvar och en, som vill förstå saken. Detta borde rimligtvis i sin ordning klar göra, att det redan nu är *inkomsten af kapital och arbete* på den åt sig sjelf lemnade, ingenting afkastande jorden, som bör vara skatteobjektet.

Det är ytterst få jordbrukare, som sjelfva besitta nödigt rörelsekapital, men anskaffa detsamma *måste* de dock, om de skola kunna bedrifva sitt yrke. Att skaffa detta rörelsekapital är ett onus, som leder till på förhand oberäkneliga förluster, men ändock vill man genom att skilja på fastighetsskatt och inkomstskatt komma åt att beskatta äfven detta onus, såsom varande en beskattningsbar tillgång! Har man då ej ögon och öron för att många landtmän ekonomiskt stupat just på denna »utmärkta tillgång» t. ex., för att nu nämna ett sådant exempel, att de förbyggt sig!

Jag yrkar bifall till den af herr vice talmannen väckta motionen.

Häruti instämde herr *Pettersson* i Tjärsta.

Herr Olsson i Sörnäs: Efter det anförande, som herr vice talmannen nyss hade, och de många instämmanden med honom, som gjordes från medlemmar af denna kammare, vill jag inskränka mig till att endast fästa herrarnes uppmärksamhet på det förhållandet, att utskottets förslag skiljer sig föga från hans, och det torde därför också vara temligen likgiltigt hvad vi besluta, om det blir utskottets förslag eller herr Danielsons. Jag tror dock, att det vore lämpligast, om regeringen finge genom en komité låta utarbета ett förslag, som lättare kan tillfredsställa alla. Det lär nu i alla fall icke komma att gå så hastigt med denna frågas lösning, allra helst som Första Kammaren med en majoritet af 97 röster mot 18 afslagit det ifrågavarande förslaget. Jag vill slutligen be att få nämna, att i den händelse utskottets förslag i denna punkt faller, och jag sålunda har att välja emellan herr vice talmannens förslag eller Bokströms förslag äfvensom afslag, så kommer jag att rösta för herr vice talmannens förslag.

Herr Falk: Herr talman! jag har begärt ordet för att påpeka ett par felaktigheter, som framkommit *minst* två gånger under denna diskussion.

Herr Alexanderson påstod sålunda, att jordbruket redan vore beskattadt med 6 procent af taxeringsvärdet. Det torde emellertid icke vara herr Alexanderson obekant, att jordbruksnäringen är, i enlighet med gällande bevillningsförordning, taxerad till 6 öre för hvarje 100 kronor taxeringsvärde, och detta kan väl icke utgöra 6 procent.

Vidare påstod samme talare, att jordbruksnäringen redan nu är så högt beskattad, att man kommit till yttersta gränsen. Jag vill då helt enkelt hemställa till honom sjelf: om en jordbruksfastighet, som är taxerad till ett värde af 100,000 kronor, betalar, likasom annan fastighet, 50 kronors fastighetsskatt samt dertill 10 kronor såsom ersättning för den bevillning, som öfriga skatteobjekt äro ålagda, kan man då säga, att jordbruksnäringens beskattning drifvits till sin yttersta spets? Jag tror det icke!

Herr Forsell: Jag begärde ordet, då herr Alexanderson talade om 10 procents beskattning. Jag kommer nemligen i hög

Angående
revision af
bevillnings-
förelagningen.
(Forts.)

det talet från 1891 års riksdag, då jag väckte en motion just rörande jordbruksbeskattningen, såsom motvigt mot regeringens då framlagda förslag. Jag föreslog då en bevillning af 10 öre på hvarje 100 kronor af fastighetens taxeringsvärde, och att detta belopp skulle utgöra skatt för såväl fastighetens taxeringsvärde som för det i jordbruksrörelsen nedlagda rörelsekapital, äfvensom för alla de öfriga förmåner, som skatteregleringskomitén uppräknat och hvilka icke förut vore genom fastighetsbevillning beskattade. Men icke har jag härmed föreslagit, att skatten skall utgöra 10 procent af fastighetsvärdet. Efter min beräkning utgör 10 öre per 100 kronor endast $\frac{1}{10}$ procent. Herr Alexanderson torde behöfva förklara sitt beräkningssätt litet närmare än nu skett. Regeringen har föreslagit 6 öre för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet, och Riksdagen har antagit detta förslag, hvilket i analogi med herr Alexandersons uppfattning skulle göra 6 procent af värdet. För min del vill jag alls icke vara med om, att jordbruksfastighet skall i bevillning erlägga 6 procent för 100 af värdet eller 6 kronor, ty detta vore en ren orimlighet.

Herr Alexanderson talade vidare om socialismen och yttrade dervid något, som jag icke vill låta stå obesvaradt. En af motionärerna från denna kammare i förevarande ämne, herr Åkerlund, har i sin motivering framhållit nödvändigheten af att *i tid* tillgodose de sunda och berättigade kraf på reformer, hvilka från folkens flertal allt kraftigare framställas, såvida man vill undvika, att de sociala stormar, hvilka allt starkare bryta sig emot de gamla kultursamhällsbyggnaderna, skola förorsaka ytterst häftiga omstörtningar. Det ligger sanning i dessa ord, en sanning som bör beaktas äfven vid våra skattereformer. Varen öfvertygade om att, om vi nu icke ställa oss på sådan skattegrund, som enligt allmänna rättsbegrepp är förestafvad af rättvisan, skola vi derigenom främja hvad herr Alexanderson nämnde, eller just socialismen. Vi gifva agitatorerna ett farligt vapen för främjandet af socialistiska syften. Det finnes nemligen nästan ingenting, som så mycket retar folk, som om de finna, vid granskningen af sina debetsedlar, att den ena är högre beskattad än den andra, ehuru de hafva lika stor inkomst. För att undvika dessa olägenheter måste vi ställa oss på den skattebasis, att alla skatta lika efter sin förmåga och icke af lättvindighetsskäl antaga sadana skattelagar för beskattning af jordbruksnäringen, som omöjliggöra rättvis skattefördelning.

Man måste väl medgifva, att ett hus eller en jordbruksfastighet, huru förfallen den än är, dock representerar något värde, och för denna skattefaktor bör staten hafva rättighet att uttaga skatt. Det är fastighetsskatt. Inkomstskatten deremot representerar produkten af det menliga arbetet och inkomst af kapital. Det *kapitalvärde*, som jordbruks- och annan fastighet representerar, bör beskattas lika, och den *inkomst*, som erhålles af kapital, arbete eller näring, bör beskattas efter samma grunder och till lika belopp, oberoende af om inkomsten härledes ifrån *jordbruk* eller *hvilken annan näring eller yrke som helst*. Först när detta skattesystem antages, vinnes rättvis beskattning. Nu säger man, att detta skulle leda

derhän, att det mindre jordbruket skulle blifva skattefritt för inkomst. Ja, det är icke något orätt deri. Hvarför skall en liten jordbrukare, som har en egendom med ett par tusen kronors taxeringsvärde, erlägga detta sjetta öre per 100 kronor af fastighetsvärdet såsom inkomstskatt? Är det med stöd af den gamla satsen: »täl han det, så täl han det?» Detta system vill jag åtminstone icke vara med om; ty ingen bör för sitt arbete betala mera i skatt än efter hvad arbetet gifver. Uppgå de förmåner, jordegaren åtnjuter från sin egendom, i värde till beskattningsbart belopp, enligt nu gällande bevillningsförordning 500 kronor, bör han därför i likhet med andra, som hafva denna inkomst af arbete eller kapital, erlägga bevilling, men har han ej beskattningsbar inkomst, så bör han väl slippa betala inkomstbevilling.

Man har också talat om svårigheten att verkställa jordbruksnäringsens beskattning efter denna princip. Tänker man närmare efter, skall man finna, att denna beskattningsmetod är ganska lätt att verkställa. Ty med den kännedom om ortförhållandena, hvilken taxeringsmyndigheten eger, är det icke för denna myndighet svårt att beräkna värdet af de förmåner jordbruket lemnar sina idkare och, om dessa förmåner uppgå i värde till 500 kronor per år, då därför påföra bevilling, men i annat fall befria dem från inkomstbevilling, i hvilket fall de skola betala endast 5 öre per 100 kronor af fastighetens värde såsom fastighetsskatt och, hvad inkomstskatten vidkommer, naturligtvis komma i åtnjutande af samma afdrag som alla andra enligt bevillningsförordningens bestämmelser. Derigenom kommer man på den riktiga bog, att lika inkomst betalar lika skatt samt att der ingen förtjenst är, skall icke heller utgå någon skatt. Skulle man så vilja bestämma progressiv inkomstskatt, är detta då utförbart äfven för inkomst af jordbruksnäringen, och härmed är ock rättvisa uppnådd mellan alla skattdragare. Det går ej an att vilja tillämpa det progressiva skattesystemet på den icke jordbrukande befolkningen och låta denna gå fri. Då man nu vet, att det går för sig i andra land att gå till väga på nu angifvet sätt, torde det också kunna gå för sig hos oss.

En talare på norrlandsbanken anförde ett exempel, som förtjänar beaktande, såsom utvisande olämpligheten af nuvarande beskattningssystemet. Han talade om två jordbrukare, som egde hvar sin gård, taxerad till ett värde af 12,000 kronor. Den ena hade derjemte ett kapital på 9,000 kronor, då deremot den andra hade gården in-tecknad till större delen af sitt värde och derjemte skuld å sin lösegendom. Enligt nu gällande bevillningsförordning får denne senare, som är nära nog utfattig, skatta lika mycket som den förre, emedan det kapital, som den förstnämnde har, nu icke är åtkomligt för beskattning, då det ej lemnar 500 kronor årlig inkomst. Tager man deremot det andra skattesystemet, som med mig liktänkande i denna fråga vilja hafva, ställer sig saken så, att för personen, som har fastighet, värderad till 12,000 kronor, samt derjemte har ett kapital, beräknas först värdet af de förmåner han åtnjuter af sin fasta egendom, och dertill lägges afkastningen af kapitalet, detta må vara stort eller litet, och för sammanräknade

*Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.*
(Forts.)

Angående
revision af
bevilnings-
förordningen.
(Forts.)

inkomsten påföres bevilning — alldeles som det nu sker för andra skattskyldige. På detta sätt kommer man åt äfven mindre kapital, som kunna finnas hos välbergade jordegare.

Jag har hört, att Första Kammaren afslagit hvarje skrifvelse-förslag, och under sådant förhållande utgör det beslut, som denna kammare fattar, endast en opinionsyttring. Det är emellertid ett märkligt svar diskussionen ger på frågan, sedd från jordbruks-intressets synpunkt. Jag skall icke vidare sysselsätta mig dermed, utan yrkar bifall till det af herr Bokström framställda förslag, uti hvilket jag redan förut har instämt.

Herr J. H. G. Fredholm: Då jag haft tillfälle att i en reservation angifva min ställning till denna fråga i dess helhet, hade jag icke vidare ämnat yttra mig. Men då den ärade representanten för Villåttinge härad varnat kammaren för de socialistiska ansatser, som enligt hans förmenande skulle ligga i ett uttryck, som förekommer i min reservation och som han trodde vara hemtadt från någon känd socialistisk författare, kan jag icke underlåta att, för den händelse någon af kammarens ledamöter skulle känna sig oroad af det gjorda påståendet, nu upplysa, att jag har hemtat ifrågasvarande uttryck ur professor Rydins reservation till skattereglerings-komiténs förslag.

Herr Petersson i Runtorp: Herr talman, mine herrar! Det var alls icke oväntadt, att det skulle blifva en skarp diskussion rörande denna fråga; ty det är ju alldeles klart och det har också gifvit sig till känna vid flerfaldiga tillfällen, att man skulle försöka att återfå de gamla grundskatterna och således åter skapa nya orättvisor. Det är nog hufvudgrunden. Det har visserligen försäkrats, att man icke skall lägga några obilliga skatter på jordbruket, men det är nog ändå afsigten. Jag tror dock icke, att det går så lätt att göra, ty jag föreställer mig, att, oaktadt utskottet gjort allt för att lägga band på den komité, som skall tillsättas för att utreda denna viktiga fråga, man likväl skall kunna hysa så mycket förtroende till regeringen — och jag har för min del detta förtroende — att den i en sådan komité tager opartiska, rättänkande och framför allt praktiska ledamöter, som icke uppgöra sitt förslag endast på teoretiska grunder, utan äfven taga hänsyn till praktiken. Då är jag öfvertygad, att vi få ett förslag, som är bättre än det som utskottet framlagt. Då kan det vara tid att tala om denna sak, och därför behöfva vi icke nu så mycket tala åtminstone om detaljbestämmelserna.

Jag har hört många yttranden, att jordbruket icke har någon inkomstskatt, och att följaktligen jordbrukarne icke betala någon sådan. Har då verkligen icke jordbrukaren någon inkomstskatt? Han skall betala efter 6 öre på 100 kronor. Ja, det är verkligen en inkomstskatt, och jag vädjar till alla dem, som hafva praktisk kännedom om jordbruket, huruvida de icke genom utgörandet af denna skatt få betala så mycket i inkomstskatt som hvilken annan som helst, som erlägger dylik bevilning. Man har talat om det

sjetta öret, men icke gifver jorden fem procent af det uppskattade värdet. Vi kunna nog hålla oss till 3 å 4 procent.

Vidare har man sagt, att jordbrukaren icke betalar skatt för rörelsekapitalet. Jag undrar hur den jordegendom skulle se ut, som man endast inköpte och sedan låte den vara utan att derpå nedlägga något rörelsekapital.

Det kunde ju vara ofantligt mycket att säga i denna fråga, men jag anser det vara allt för tidigt att nu tala derom. Vi kunna gömma det till dess vi få ett förnuftigt förslag från regeringen. Jag vill blott säga, att jordbrukarne aldrig knuslat att betala hvad rätt och skäligt är, och det komma vi aldrig att göra. Men att det skulle ligga i statens eller andra korporationers intresse att pina i hjel jordbruket med orimliga skatter, det tror jag icke. Vi kunna för öfrigt lugna oss med denna sak, ty jordbrukaren betalar i sjelfva verket allt lika hög inkomstskatt som hvilken annan näringsidkare som helst.

Jag skulle helst vilja yrka rent afslag å den föredragna punkten, men då jag förut instämt med herr vice talmanen, så ber jag att fortfarande få vidhålla detta mitt instämmande.

Herr Anderson i Himmelsby: Herr talman, mine herrar! Hvad är det, som egentligen bör ligga till grund för en rättvis beskattning? Jag förmodar, att det bör vara kapitalvärdet å den produkt, som det som skall beskattas representerar. Då bör det väl vara samma förhållande med jordbruket som med kapital och arbete samt andra beskattningsföremål. Om jag utgår från denna synpunkt, så tror jag icke, att jag behöfver vara så vidlyftig, som herr Fredholm varit i sin reservation, för att komma till en sann och riktig åsigt och ett rättvist resultat. Jag kan icke följa honom i hans resonnement samt bevisföring och ämnar icke heller göra det, men jag skall försöka att på ett enkelt sätt visa, att efter de grunder, som nu äro föreslagna, får jordbruket skatta mer än hvarje annan rörelse får i förhållande till det kapitalvärde som det representerar. Jag skall utgå från den nyss af mig angifna synpunkten. En gård, som är taxerad till 20,000 kronor, lemnar, efter 5 procent beräknadt, 1,000 kronor i inkomst. För dessa 1,000 kronor får den, efter en beräkning af 6 öre för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet, betala 12 kronor i bevillning. Ett motsvarande kapital af 20,000 kronor, som lemnar 1,000 kronor i ränta, betalar 5 kronor 50 öre i skatt. Jordbruket får således betala 6 kronor 50 öre mer än kapital af samma storlek, detta naturligsvis beroende derpå, att jordbrukaren icke får något bevillningsafdrag. Men om jag tager en jordbruksfastighet af den storlek, att motsvarande kapital icke åtnjuter bevillningsafdrag, t. ex. en på 40,000 kronor, den får betala 24 kronor, under det att ett kapital på 40,000 kronor icke behöfver betala mer än 20 kronor i bevillning. Således får jordbrukaren betala 4 kronor mer än kapitalisten.

Jag vill i sammanhang härmed också bemöta herr Falk. Han framhöll, att för en jordbruksfastighet om 100,000 kronor icke betalades mer än 50 kronor samt för det sjetta öret 10 kronor, d. v. s.

*Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)*

Angående
revision af
bevillnings-
förrordningen.
(Forts.)

60 kronor, och det tyckte han var litet. Men för ett kapital å 100,000 kronor betalas blott 50 kronor; således får jordbrukaren betala 10 kronor mera. Jag kan icke finna, hvarför jordbruket skall betala mer än vare sig kapitalet eller inkomst af arbete och öfriga näringar, som ju beräknas efter samma grunder som kapitalet.

Herr greve Hamilton tycktes vara mycket öm om jordbruket. Han sade ett par, tre gånger, att han icke ville med ett enda öre höja jordbrukets beskattning, utan att han blott ville skapa rättvisa. Men han sade dock, att det icke fans sundt förnuft i vice-talmannens förslag, emedan man derigenom icke kunde få någon högre inkomst för statsverket. Det var ju endast med jordbrukets beskattning han sysselsatte sig, och det föresväfvade väl honom ändå, att han ville, att det skulle bli en högre skatt på jordbruket. Det var väl icke så alldeles utan att han lät påskina, att han i framtiden önskade i detta afseende få ett annat resultat än hvad som nu skulle blifva fallet. Ty han hade annars icke behöft säga, att det icke fans sundt förnuft i förslaget, därför att man dermed icke kunde komma till högre inkomst för statsverket. Om man äfven tager i betraktande andra förhållanden, så finner man, att jordbruket har, utöfver de skatter, hvarom här är fråga, äfven andra, men orättvist fördelade, såsom t. ex. i fråga om vägunderhåll, der jordbruket får bidraga med fyra gånger så mycket som annan fastighet och kapital, samt sex gånger så mycket som för inkomst af arbete och rörelse. Likaså vid underhåll af allmänna byggnader får jordbrukaren bidraga med fyra gånger så mycket som andra skatteföremål. Detta torde väl också böra tagas i beräkning.

Jag kan för min del icke finna, huru man skall kunna beskatta jordbruket efter inkomst, och icke heller tror jag att det skulle blifva större inkomst för statsverket om man så gjorde. Ty det kan ju många gånger inträffa, att jordbruket icke lemnar ett enda öre i inkomst. Äfven om man hade en noggrann bokföring, tror jag att det skall visa sig, att så kan blifva förhållandet, och att personer som äro mera hemma i jordbruk än herr Fredholm hafva kommit till ett sådant resultat. Jag tror nog, att det är bäst att vi stanna vid det förslag, som är framställt af herr vice talmannen Danielson, nemligen att vi taga den fasta beskattningen på jorden såsom skatt för såväl fastigheten som inkomsten deraf.

Jag skall för min del yrka bifall till herr vice talmannens förslag.

Herr Alexanderson: Jag lärer ett par gånger under mitt förra anförande ej uttryckt mig fullt korrekt och uttömmande, i det jag endast talat förkortningsvis om 6 procents och 10 procents skatt. Det är min skyldighet att lojalt erkänna detta såsom en felaktighet i uttrycket, som kan misstydvas, om jag än på samma gång vill framhålla, att af ordalagen på andra ställen i mitt anförande borde tillräckligt tydligt framgått, hvad jag rätteligen afsåg att säga, änskönt jag ej alltjemt återupprepade den långa meningen ur motionen 1 procent af behållen inkomst, hvarvid denna för jordbruksfastighet anses vara 6 öre per 100 kronor af taxerings-

värdet eller, hvad herr Forsells förslag beträffar, 10 öres skatt per 100 kronor af uppskattade värdet.

Vidkommande herr Fredholms yttrande om socialistiska tendenser hos honom och hans hjälpreda, professor Rydin, så ber jag få nämna, att jag med mitt förra yttrande ingalunda velat påstå, att han eller professor Rydin äro socialister. Jag ville endast konstatera, att det är en af de socialistiske ledarnes mest begagnade käpphästar, som kommit till heders, när han talar om »rätten att med uteslutande af andra fritt förfoga öfver en del af landets jord».

I hopp om att icke alltför mycket trötta eder, mine herrar, skall jag be att få till protokollet antecknad såsom min åsigt, att såsom regel skatten bör lämpas efter förmågan, d. v. s. efter inkomsten, och att der ingen inkomst finnes, bör icke heller någon skatt utgöras.

Den verkliga skatteförmågan bör, anser jag, härledas från dessa hufvudfaktorer, nemligen den behållna inkomstens säkerhet och den del, som den skattskyldige har i den behållna inkomsten. Nå väl, låtom oss då anställa en liten jämförelse, på det sätt som herr Anderson i Himmelsby nyss gjorde — jag går dervid i samma spår ungefärligen — emellan en jordbrukare å ena sidan och andra skattskyldige å andra sidan. Man kan då till jämförelse välja t. ex. en embetsman med 4,000 kronors årlig lön eller också en kapitalist, som eger 80,000 kronors kapital — ty efter 5 procents ränta så ger det kapitalet en årlig inkomst af 4,000 kronor. Dessa betala vardera 40 kronor i skatt till staten. Men en jordbruksegare skall betala samma skatt, redan om han köpt en egendom för 66,000 kronor, i rundt tal. Hvilkendera af dessa kategorier anse emellertid herrarne hafva den säkraste inkomsten?! — Ja, jämförelsen utfaller ändå ofördelaktigare för jordbrukaren, än hvad vid första påseende kan tyckas. Ty oafsedt om han ens eger det kapital, som erfordrats för inköpet af egendomen, måste han betala, som om han verkligen varit egare till inköpssumman. Det slippa de andra kategorierna ifrån, därför att de få draga ifrån hvad de kunna hafva utgifvit i visst afseende — afdraget må nu kallas existensminimum eller ränteskuld eller någon annan lagfästad grund för afdrag. Men jordegaren skall under alla förhållanden — oafsedt om han med stor skuld besitter jorden, eller om han fått sin skörd förstörd, eller om han drabbats af andra olyckor — likafullt betala skatten till fullo, och det efter en beräkning, som, enligt hvad herrarne behagade finna af hvad jag nyss sade, kommer att ställa sig ofördelaktigare redan i och för sig, enär han nemligen får betala efter 66,000 kronors värde samma skatt till staten som kapitalisten efter 80,000 kronor. På gamla dagar, om konjunkturena gått emot, ja, då har han ofta nog bekymmersamt, utan att det stått i hans skön att råda öfver konjunkturen eller dåliga år. Om kapitalisten icke ger sig in på oförsigtiga spekulationer, utan nöjer sig med en skälig ränta, så har han åtminstone alltid kapitalet att trygga sig vid, och den i statens tjänst anstälde embetsmannen har sin pension! En liten inkomstagare får afdrag af existens-

*Angående
revision af
bevilnings-
förordningen.
(Forts.)*

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

minimum ända till 1,800 kronors inkomst. Jordbrukaren får icke något afdrag, ehuru han, jag vågar påstå det, under samma tid haft osäkrare inkomst — ja kanske har han, som förut antyddes, dessutom skuld på hela hemmansvärdet, men icke ens för den skulden får han något afdrag. Näväl, mine herrar, hvilken får då vidkännas den drygaste skatten, och hvem har det bäst?! Kan det då ej vara en tillräckligt känbar skatt, som jordbrukaren får vidkännas, om, på sätt de med mig lika tänkande föreslå, skatten skall utgöras med 6 öre per 100 kronors taxeringsvärde, såsom *antaget* att utgöra behållen inkomst?

Herr Romberg: Jag begärde ordet endast med anledning af en åsigt, som herr Alexanderson uttalade i sitt första anförande. Han yttrade nemligen, att det vid jordbruket vore ingenting utom den redan beskattade fastigheten, som lemnade någon beskattningsbar inkomst. Han förklarade och preciserade denna sin åsigt närmare så, att han sade, att jorden i och för sig ger ingen afkastning. En sådan vinnes först, sedan man på jordens brukning lagt ner driftkapital och arbete. Han sade vidare om detta driftkapital, att han fattade det som ett *onus*, som ålåg den, som köpt en fastighet. Men om det vore ett *onus*, borde det, just därför att det vore ett sådant, icke göras ännu mera betungande genom att ytterligare göras till föremål för beskattning.

Jag vill medelst ett exempel se till, huruvida en sådan åsigt kan hålla streck. Han sade sjelf, att det driftkapital, som fordras för en egendom, enligt hans uppskattning uppginge till 25 à 30 procent af fastighetsvärdet. Om jag då t. ex. ponerar, att jag hade ett kapital af 125 à 130 tusen kronor, så har staten, så länge jag har det kontanta kapitalet, skatt utaf hela detta belopp. Beräknar jag räntan efter 5 procent, så skulle jag således för 125,000 kronor först skatta 50 kronor för de 100,000 kronorna och så 12 kronor 50 öre för de återstående 25,000 kronorna. Jag får således betala skatt för både de 100,000 kronorna och de 25,000 kronorna. Nu inköper jag en egendom för 100,000 kronor. Så behöfves det för att sätta jordbruket i gång ytterligare ett driftkapital, och härtill använder jag de 25,000 kronor, som återstå efter inköpet. Efter den dagen skulle enligt herr Alexandersons mening staten *rättvisligen* mista den skatt, som den skulle haft af de 25,000 kronorna. Jag skulle således genom en dylik affärsoperation hafva rätt att *undandraga* staten en stor del af den skatt, som jag annars varit skyldig att betala för min förmögenhet. Jag hemställer huruvida en sådan åsigt är hållbar. Jag har nu icke tagit i betraktande den insats, som köparen gör, då han på fastigheten lägger ned sitt eget arbete. Han förtjenar väl genom sitt arbete *något* på året. Det är väl i regeln så mycket, att det åtminstone kan uppskattas till lönen för en fördräng. Om han nu icke skulle skatta för behållningen af detta personliga arbete, huru skall det låta sig förklara? Jo, det kan icke förklaras på annat sätt, än att det är precis detsamma, som om vi tänkte oss, att han vid beräkning af den beskattningsbara inkomsten uppförde, hvad han genom sitt

eget arbete förtjenade, såsom lön åt sig sjelf och så droge undan detta belopp ifrån beskattning. Som vi veta, är detta icke öfverensstämmande med de principer, som ligga till grund för gällande bevillningsstadga.

Herr talman, jag skall icke uppehålla kammaren längre. Jag anhåller att få instämma i det yrkande, som blifvit gjordt af herr Bokström.

Herr greve Hamilton: Herr talman, mine herrar! Jag ber om ursäkt, att jag å nyo tager till orda, men jag har ansett mig nödsakad dertill af en rent personlig anmärkning.

Den ärade representanten för Vifolka m. fl. härad förklarade nyss, att jag i mitt förra anförande yttrat ett och menat ett annat. Jag öfverlemnar till honom sjelf att bedöma, huruvida framställandet af dylika beskyllningar kan vara lämpligt. Ätminstone bör man då vara försedd med bättre vapen än dem han hade till sitt förfogande. Han tillät sig nemligen tre gånger upprepa, att jag skulle hafva sagt, att i det förslag, mot hvilket jag vände mig, icke finnes »sundt förnuft». Jag vädjar till de stenografiska protokollen. Jag har aldrig fält ett sådant yttrande.

Herr Truedsson: Herr talman, mine herrar! Jag skall icke länge upptaga kammarens tid, men jag vill i alla fall tillkännagifva, att jag instämmer i herr Alexandersons första anförande.

Man har redan talat så mycket om likställighet i skatteväg och antydt, att det svenska jordbruket härutinnan skulle vara likställt med alla andra näringar, sedan vi fått grundskatterna och indelningsverket afskrifna. Men detta sker ju icke till fullo förr än om 12 år, under det att vi redan nu få underkasta oss den ökade skattebörd, som ålagts oss genom urtimans beslut, och detta gäller såväl de 6 örena i bevilling som den särskilda tilläggsbevillingen, hvilken också drabbar dessa 6 öre. Men, mine herrar, då vi hafva så många andra onera och utskylder, som betunga jordbruksfastigheterna och jordbruksnäringen och hvilka icke drabba andra fastigheter och näringar, så vore det väl också skäl, att dessa onera borttoges, innan man inför ett sådant skattesystem, som det man från vissa håll så allmänt uttalar sig för. Jordbruksfastigheterna hafva ju för det första att utgöra mycket högre tioude eller utskylder till presterskapet än andra fastigheter och derjemte kyrkotioude, hviket icke betungar andra fastigheter. Vidare deltaga ju jordbruksgearne i mycket högre grad i skyldigheten att bygga tingshus, häradshäkten och kyrkor än hvad fallet är med innehafvarne af andra fastigheter såväl som öfriga samhällsmedlemmar. Slutligen hafva vi ännu det dryga väghållningsbesväret. Men, säger man, detta tager ju slut om ett eller två år härefter. Härvid är dock att märka, att alla andra näringar icke komma att deltaga i vägunderhållet med mer än en fjerdedel, under det att hela den öfriga delen faller på jordbruket. När alla dessa skatteutjemningar en gång blifvit genomförda, då först kan det blifva tal om likställighet för jordbruket i detta hänseende.

Jag yrkar bifall till herr vice talmannens motion.

*Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)*

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

Herr Anderson i Himmelsby: Herr greve Hamilton påstod, att han icke hade sagt, att det icke funnes sundt förnuft i det förslag, för hvilket jag uttalade mig. Jag kunde egentligen dock icke fatta annat, än att han fälde detta yttrande, men jag vädjar till honom sjelf att säga, hvarpå han då stödde sitt uttalande, att det vore omöjligt att komma till en högre beskattning med tillämpande af de grunder, som föreslagits i herr vice talmannens motion. En talare bakom mig har sagt, att han verkligen fälde detta yttrande, men han kunde icke säga, i hvilket sammanhang det förekom. Jag kunde emellertid icke fatta detta annorlunda, än att greve Hamilton utgick från den synpunkten, att han icke ville göra jordbruket någon orättvisa och i sammanhang härmed förklarade, att det icke funnes sundt förnuft i det ifrågavarande förslaget, därför att man med detta förslag icke kunde komma till någon högre beskattning.

Jag vet nu icke, hurudant förhållandet kan blifva, när protokollet komma att synas. Jag har den erfarenheten, att det går mycket lätt att ändra sådant der, att sätta till ett ord här och taga bort ett ord der. Jag vill visst icke säga, att herr greven skall göra det; jag vill endast förklara, att så har hänt och att jag icke kunde fatta herr grevens anförande annorlunda, än jag nu antydt. Jag vädjer emellertid till honom sjelf att säga, hvarpå han stödde sitt uttalande, att man på detta sätt icke kunde komma till någon högre eller någon rättvis beskattning.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats 1:o bifall till utskottets hemställan; 2:o bifall till herr Bokströms under öfverläggningen framställda förslag; och 3:o afslag å utskottets hemställan och bifall till herr vice talmannens i ämnet väckta motion. Herr talmannen upptog hvart och ett af dessa yrkanden till proposition i nu nämnd ordning; och fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för herr vice talmannens motion. Som votering likväl begärdes, blef, sedan till kontraposition antagits herr Bokströms yrkande, nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å mom. a) i 1:sta punkten af bevillningsutskottets betänkande n:r 18, bifaller herr vice talmannens i ämnet väckta motion, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det af herr Bokström under öfverläggningen framställda yrkande.

Omröstningen visade 133 ja mot 79 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Efter föredragning vidare af *mom. b)* anförde:

Herr J. H. G. Fredholm: Då herr statsrådet och chefen för finansdepartementet yttrade sig i den föregående punkten, framhöll han åtskilliga betänkligheter, som skulle vara förenade med, att Riksdagen inginge till Kongl. Maj:t med en skrivelse, så beskaffad, som utskottet i *mom. b)* föreslagit. Jag kan icke neka till, att jag till en viss grad delar hans betänkligheter med afseende derpå, att, såsom utskottet nu har formulerat sin hemställan, denna deklara-tionssskyldighet skulle åläggas *alla* inkomsttagare. Jag har uti min reservation tillåtit mig uttala den meningen, att detta icke vore behöfligt för ändamålets vinnande, men att det skulle komma att medföra åtskilliga olägenheter. Utskottet sjelft är också af denna mening, hvilket visar sig af utskottets motivering på sid. 29, der utskottet — efter att först hafva redogjort för att man i åtskilliga länder vidtagit den åtgärden, att man begränsat deklarationsskyldigheten för personer, hvilkas beskattningsbara inkomst icke uppgår till ett visst lägre belopp — yttrar: »Lämpligt synes vara, att en begränsning i nu antydd riktning i principens tillämpning göres äfven hos oss. Hvar gränsen hos oss bör sättas, är emellertid en fråga, hvarom utskottet icke anser sig nu böra göra något uttalande».

Således framgår af motiveringen, att utskottet visserligen är af den uppfattning, att deklarationsskyldigheten bör vara ett åliggande för dem, som hafva någon större inkomst, men utskottet lemnar derhän, *hvar* gränsen skall sättas. Jag tror emellertid, att, om man efter orden »som äro skyldige att erlægga bevillning för inkomst» inskjuter: »utöfver visst belopp», skulle man icke blott kunna undanrödja den betänklighet, som af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet uttalades, utan tillika ställa utskottets hemställan mer i öfverensstämmelse med utskottets motivering. För den skull tillåter jag mig nu att yrka bifall till bevillningsutskottets hem-ställan i den föreliggande punkten med det tillägg, att orden: »*utöfver visst belopp*» inskjutas på af mig nyss angifna ställe.

Herr Petersson i Runtorp: Med anledning af det yttrande, vi nyss hörde från statsrådsbänken, tager jag mig friheten yrka af-slag på den föredragna punkten. Jag tror verkligen, att utskottet icke heller håller så mycket på denna punkt, helst Första Kam-maren redan afslagit densamma.

Herr Petersson i Brystorp instämde häruti.

Vidare anförde:

Herr Collander: Jag ber att få biträda det af herr Fredholm nyss framställda förslaget. Här i denna punkt är icke förslaget någon ny skatteform eller något sätt, på hvilket skatten skall utgå, utan man har endast gjort det uttalande, att, då vid urtima riks-dagen uttryckligen förklarats, att de ökade skattebördorna borde täckas till större delen genom direkta skatter, det är nödvändigt

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

Angående
revision af
bevilnings-
förordningen.
(Forts.)

att vid denna ökade beskattning i bevillningsförordningen inrymmas en sådan bestämmelse, att personer måste sjelfva uppgifva sina inkomster. Långt ifrån, att en sådan bestämmelse skulle medföra någon olägenhet, tror jag snarare, att man skulle vid tillämpningen varda belåten dermed. Det skulle dessutom enligt mitt förmenande förekomma en mängd onödiga besvär, eftersom det vanligen nu tillgår så vid taxeringen, att taxeringsmyndigheterna ofta taga upp på måfå en persons inkomster, som anses goda, allt högre och högre. Hvar och en, som är samvetsgrann, bör icke kunna hafva några betänkligheter mot förslaget, helst om den inskränkning göres, som utskottet i sin motivering framhållit och nu af herr Fredholm föreslagits.

Herr Johansson i Strömsberg: Då jag är en af motionärerna i ämnet, skall jag taga mig friheten yrka bifall till utskottets förslag med den dervid af herr Fredholm gjorda ändringen. Jag gör det så mycket hellre, som jag vet, att det finnes mycket stora kapital, som icke äro beskattade. Jag har sjelf suttit i taxeringskomitéer och en gång varit med om att uppskatta en person efter en inkomst af 50,000 kronors kapital. Ett följande år höjdes denna taxering motsvarande ett egande kapital af 60,000 kronor. Då klagade han och fick skatten nedsatt efter 50,000 kronors kapital. Några månader derefter dog personen i fråga och då visade sig, att han hade ett kapital af nära 300,000 kronor. Är det nu rimligt, att en person sålunda kan undanhålla för staten och kommunen ett kapital, som egentligen bort beskattas? Jag kan icke hänföra sådant till annat än rent ut sagdt bedrägeri både mot staten och kommunen, eftersom begge gått miste om den skatt, som i förevarande fall bort tillkomma dem, i fall den ifrågavarande förmögenheten uppgifvits till sitt fulla belopp.

Herr Jansson i Krakerud: Herr Nils Petersson i Runtorp yrkade afslag å utskottets förslag på de skäl, som nyss anfördes från statsrådsbänken. — Om Första Kammaren hade antagit punkten, borde man kanske taga i öfvervägande, om man nu här skulle bifalla punkten eller icke, men då Första Kammaren redan afslagit densamma, och man således här i kammaren blott har att gifva sin åsigt till känna såsom en opinionsyttring, så synes det mig, som om Andra Kammaren icke borde sätta sig emot, att en inkomsttagare skall vara skyldig att uppgifva till taxeringsmyndigheten den inkomst, som han verkligen har. — Här är ju endast fråga om att åstadkomma reda och att få kapitalisterna och öfriga inkomsttagare att sjelfva lemna upplysningar om deras rätta inkomster, hvilka i många fall annars äro mycket svåra att utröna. Jag vill således yrka bifall till utskottets förslag med den af herr Fredholm gjorda ändringen.

Herr Olsson i Sörnäs: Jag skall endast be att få yrka bifall till herr Fredholms förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll kam-maren utskottets hemställan med den af herr Fredholm föreslagna förändring.

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

Mom. c).

Bifölls.

I fråga om *mom. d)*, som härefter föredrogs, anförde:

Herr Collander: Såsom herrarne behagade finna, vidtager här nu en ny afdelning, då utskottet hemställer, att de följande punkterna »måtte tagas i öfvervägande» vid en blifvande revision af bevillningsförordningen. Således icke ett ovilkorligt uttalande derom. Denna skattereform i afseende å aktier kan vara ganska stötande för en del personer, då den första gången framkommer, men man finner, att i flera länder, som under den senaste tiden ändrat sina beskattningslagar, har denna synpunkt tagits i betraktande. Det kan ju heller icke förnekas, att dessa bolag, som åtnjuta befrielse från personliga skyldigheter, såsom värnpligt, kommunala uppdrag o. d., också åtnjuta andra fördelar af staten, i det att de dels fått begränsa sin ansvarsskyldighet för de förbindelser, som för bolaget ingås, och dels äfven att de i allmänhet hafva fått utlemna obligationer samt genom att ställa aktierna på innehafvaren fått sina delaktighetsbevis af mera löpande beskaffenhet. Dessa fördelar äro af den art, att de böra beskattas högre än sjelfva kapitalet. Nu har man invändt, att då bolaget skattar för vinsten å samtliga aktier i detsamma, skulle det kunna uppstå en alltför stor eller en dubbel beskattning, i fall äfven aktieegarne finge skatta för vinstutdelning å sina respektive aktier. Detta missförhållande har man äfven sökt lindra i vissa stater, så t. ex. i Preussen genom de tre procents afdrag å aktiekapitalet vid taxering af årsvinsten, som skulle motsvara den allmänna räntefoten derstädes och som der får göras vid *bolagets beskattning*, under det i andra länder sådant afdrag får göras af den *enskilde delegaren* när han beskattas för vinstutdelning å aktier. Hvilketdera sättet, för tillämpningen af ränteafraget, vore lämpligast att här införa, och huru det i öfrigt vid dylik beskattning skulle ordnas, är ännu en öppen fråga. Utskottet har emellertid med detta sitt förslag afsett att få en utredning af förhållandena i detta fall.

Jag ber att få yrka bifall till den föreliggande punkten.

Herr Falk: Herr talman! Då utskottet i detta moment, *d)*, talar om delegare i bolag, förmodar jag att utskottet härmed afser alla slag af bolag, således äfven aktiebolag.

Utskottet hemställer nu, huruvida icke vid en blifvande revision af bevillningsförordningen »det i § 15 af nu gällande instruktion för taxeringsmyndigheterna förekommande stadgandet bör utbytas mot en bestämmelse derom, att jemväl enskilde delegare i bolag eller inrättning skola taxeras för inkomst af samma bolag

heten att drifva rörelse, på sätt som aktiebolagslagen bestämmer, kommit i en sådan undantagsställning, att den måste betraktas som ett privilegium, väl värdt att särskildt beskattas. Det är ett verkligt privilegium att få under lagens hägn med så obetydlig risk gå in i en affär — som visst icke i allmänhet afser att hjälpa någon uppfinnare eller dylikt — utan som nog i de flesta fall är ämnad att vara en lukrativ affär. Det är ett privilegium att få gå in i densamma med en jmförelsevis ringa summa och ej vara ansvarig för affärens utveckling, dess gäld och dess risker annat än jemnt så långt som man såsom aktietecknare satt in penningar i företaget. Det är hufvudsakligen därför, att staten genom detta medgifvande skänker särskilda privilegier åt ett visst slag af affärsverksamhet, som man ansett att denna beskattning bör ifrågakomma.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Gumælius: Jag instämmer i hufvudsak i det anförande, som representanten från Jönköping nyss hade. Jag ber att dertill få lägga några ord.

Den senaste talaren yttrade något om statistik. Om man vill göra upp en sådan och undersöka, huru det förhåller sig med bolag, som bildas, skall man finna att många hafva ganska kort varaktighet. De penningar, som sättas in i dem för att främja den ena eller andra saken, som ej kan främjas af enskild person, under det man nu delar risken gemensamt, dessa penningar gå till stor del förlorade. Många bolag bildas hvarje år och dö inom ett eller annat år, sedan aktiekapitalet gått bort.

Men om vi lemna dessa ur sigte och se på sådana bolag, som förr eller senare blifva lukrativa affärer, skall man finna, att det öfvervägande antalet af dem äro sådana, som ej gifva utdelning under det eller de första åren, utan den vinst, som då stundom bokföres, användes till att något konsolidera bolagen. Under den tiden få de i alla fall, så vidt dessa medel bokföras som vinst, naturligtvis betala skatt för dem. Omsider efter något år erhålla bolagsmännen 4 å 5 % utdelning på aktierna; efter ytterligare något år kan procenten blifva större. Således, de första åren hafva bolagsmännen varit utan vinst. Men det skulle dock gå såsom hit-tills, att det som bokföres som vinst också beskattas. Då de, efter att flera år hafva varit utan ränta på sitt kapital, börja få en måttlig ränta, skulle de dessutom beskattas för den räntan. Sedermera, när det blefve högre ränta, skulle de beskattas i förhållande dertill. Jag skulle ej haft något att invända, om förslaget haft den lydelsen, att den vinst, som tillkomme enskilda aktier utöfver en bestämd ränta, vore särskildt beskattningsbar. Men den vinst jag här talat om — jag vågar nästan påstå, att de flesta nu uppväxande aktiebolags erfarenhet är sådan — tycker jag verkligen ej är skäl att pålagga extra beskattning.

Dessa aktiebolag höra, enligt mitt förmenande, icke betraktas såsom något fiendtligt mot vare sig landet och statskassan eller industrien. Jag tror, att de göra mera godt åt landet och de näringar, på hvilka de inverka, än för aktiegarne — om man ser

*Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.*
(Forts.)

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

saken i genomsnitt. Att sedermera ett eller annat bolag kommit att blifva en ofantligt lukrativ affär, det är en annan sak. Jag föreställer mig, att man kunde finna ett sätt att göra beskattningen sådan, att den träffade dem, som borde beskattas, men ej dem som för närvarande äro fullt tillräckligt beskattade.

Då jag således anser denna punkt ej vara antaglig i sitt nuvarande skick, men ej beredd att på rak arm framställa ett ändringsförslag, återstår mig intet annat än att hemställa om afslag.

Herr friherre *Nordenskiöld* instämde häruti.

Herr Waldenström yttrade: I bevillningsutskottets betänkande äro uttalade många grundsatser, som jag af allt hjerta öfverensstämmer med. Men den grundsats, som *här* uttalas, kan jag icke gilla. Jag anser det nemligen vara orätt att i *ett* fall pålägga inkomst af kapital dubbel beskattning, då man ju icke vill göra det i andra fall. Och här är uppenbarligen fråga om dubbel beskattning af viss inkomst af kapital.

Det är tre ledamöter af utskottet, som anmält sin reservation. Två af dem hafva reserverat sig, därför att de anse förslaget vara utförbart, ehuru de instämma i sjelfva principen. Den tredje har uttalat sig mot sjelfva principen.

Det synes mig vara märkvärdigt, att herr greve Hamilton kunnat föreslå något sådant, och att utskottet accepterat hans förslag. Jag vill först påpeka, att det här icke, såsom herr Beckman trodde, är fråga endast om aktiebolag, i hvilka delegarne hafva den förmånen att vara tryggade mot all annan förlust än förlusten af det kapital, som de insatt i företaget. Nej, här är, såsom orden uttryckligen lyda, fråga om *delegare i bolag eller inrättning i allmänhet*.

Jag antager såsom ett exempel, att jag har en 5 procent obligation, som gifver mig 5,000 kronors inkomst. Jag antager vidare, att jag har aktier uti samma affär, som gifva 5,000 kronors vinst. För de 5,000 kronor, jag uppbär af obligationen skattar jag endast 50 kronor. De 5,000 kronor, jag uppbär af aktierna, beskattas deremot först på kontoret, innan de gå till mig, och sedan hemma hos mig, när de kommit hem. Jag kan ej förstå att detta är rättvist.

Jag antager, att jag har en affär, som gifver mig 5,000 kronors inkomst, och att jag är skyldig på den affären till en person ett kapital, för hvilket jag måste betala 5,000 kronor i ränta. Då har jag 5,000 och han 5,000 ur samma affär. Så säger jag: »Vill du icke med mig bilda ett bolag och der insätta det kapital, som du har att fordra, så att vi begge blifva delegare i affären?» Han går in derpå. Affären gifver 10,000 kronors inkomst, 5,000 kronor åt hvar. Strax måste vi båda två enligt utskottets förslag skatta dubbelt emot hvad vi skattade, då jag var ensam om affären, och han var fordringsegare hos mig. Detta synes ej vara rimligt eller rättvist.

Herr greve Hamilton menar, att man på detta sätt skall träffa

den större förmögenheten i allmänhet. Jag tror icke, att så är förhållandet. Ty en stor mängd af delegarne i aktiebolag är mindre förmögenhetsegare.

Jag förstår ej, hvarför man icke lika gerna föreslår att dubbelt beskatta *hvarje* inkomst af kapital, som stiger till ett visst belopp och derutöfver. Hvarför skall det ske endast i det särskilda fall, då kapitalet består i delaktighet uti bolag?

Man kan häremot invända: dubbel beskattning kan förekomma äfven i andra fall, såsom vid fastighetsskatt. Om jag till exempel har en fastighet, taxerad till 100,000 kronor, och är skyldig på densamma 50,000 kronor, så måste jag erlægga skatt för alla de 100,000 kronorna, men *derjemte* måste den, som har att fordra de 50,000 kronorna, betala skatt för inkomsten af detta kapital. Ja, det är sant, bevillningsutskottet har ock erkänt, att det är en oegentlighet, men en oegentlighet, som — säger utskottet — icke kan undvikas, förrän fastighetsskatten blifvit ersatt med allmän inkomstskatt. Men erkänner man således, att det är en oegentlighet på *ett* område, så förstår jag icke, hvarför man skall arbeta på att föra in samma oegentlighet på ett *annat* område.

På dessa grunder skall jag be att få yrka afslag på utskottets hemställan i denna punkt.

Häruti instämde herr *Ekströmer*.

Herr J. H. G. Fredholm: Jag skall först be att få tillkännagifva, att jag ej till alla delar gillar utskottets hemställan i denna punkt, förnämligast med hänsyn till formuleringen. Så önskar jag, att ordet »bolag» kunde utbytas mot »aktiebolag». Det är ock endast med afseende på aktiebolag, som jag skall taga mig friheten yttra mig i denna sak.

Herr Waldenström har, såsom många göra, anmärkt, att det skulle blifva en dubbel beskattning af kapital, om såväl aktiebolaget som aktieegaren beskattades. Sjelf påvisade han dock, att förhållandet är detsamma med afseende på in-teckningar, ehuru han visserligen framhöll, att detta var en oegentlighet, hvarför han ej ville, att den skulle förekomma äfven i fråga om beskattning af aktier.

För min del tror jag dock, att man icke behöfver befara en sådan dubbel beskattning af kapitalet, om man tillgriper den utväg herr Gumælius påpekat, nemligen att låta sjelfva aktiekapitalet vara obeskattadt för bolaget, och endast låta de enskilde aktieegarne betala skatt för den inkomst de deraf hafva. Jag kan icke finna, att detta utgör någon dubbel beskattning af kapitalet. För den vinst åter, som utöfver räntan på aktiekapitalet uppstår på sjelfva rörelsen, anser jag såväl aktiebolaget som aktieegarne bör skatta, ty jag håller före, att hvarje individ bör skatta till staten för all den inkomst han verkligen har. Sättet, hvarpå han fått inkomsten, lemna jag alldeles ur räkningen. Samma penningbelopp kan vandra från den ene till den andre, och för hvar gång en person deraf har en inkomst, bör han för denna skatta. Således

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

anser jag det vara en riktig princip som i utskottets hemställan är uttalad.

Med afseende på hvad den förste talaren yttrade om olämpligheten att göra inkomsten af aktier till föremål för beskattning på samma sätt som alla andra inkomster, och att, om man skulle uttaga en sådan skatt, man enligt hans mening borde kunna göra detta med samma verkan genom att taga ut skatten i form af stämpel, så vill jag nämna, att den frågan varit föremål för öfverläggningar inom utskottet.

Det är visserligen sant, att man skulle kunna taga ut skatten till staten lika väl genom stämpel på aktien som genom att upp-taxera personen för inkomsten deraf. Men det förefinnes en väsentlig skilnad mellan det ena och det andra tillvägagåendet. Om man tager ut skatten genom stämpel, får staten nog sin skatteandel, men kommunen går förlustig sin, derigenom att den icke får någon kommunalskatt på den inkomst, som inflyter från aktier.

För öfrigt delar jag herr Gumælius' uppfattning om att formuleringen icke är lyckligt funnen, men den omständigheten utgör icke någon anledning för mig att yrka afslag, ty den tanke, som i utskottets hemställan fått sitt uttryck, är, äfven om uttrycket icke fullt öfverensstämmer med den uppfattning jag har om sjelfva saken, emellertid en tanke, som förtjenar att tagas i öfvervägande, och något annat innehåller icke utskottets hemställan. Utskottet har ju endast begärt, att frågan skall af Kongl. Maj:t tagas under öfvervägande; och om begäran framstälts på ett sätt, som icke kan tillfredsställa hvars och ens önskingar, anser jag detta vara likgiltigt, då saken ändå skall tagas i öfvervägande. På grund häraf yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr Beckman: Jag kan icke rätt förstå beviskraften af den mörka skildring en talare nyss gaf rörande aktiebolagen. Här gäller ju en beskattning af *utdelningen* på aktier. Hvad beträffar dessa bolag, som aldrig ge någon utdelning och som stå upp som svampar ur jorden ena dagen för att dö den andra, får jag för min del säga, att många bland dem äro af den beskaffenhet, att till och med om jag trodde, att nu ifrågasatta bestämmelse skulle kunna i någon mån motverka deras uppkomst, jag icke skulle sörja deröfver. Många af dessa bolag äro sådana, att man icke bör uppmuntra den osunda associationslusta, som framkallar dem; man kan tvärtom understundom vara lika glad, om de gå under.

En annan talare hyste synnerliga farhågor för så kallad dubbel beskattning. Jag medgifver att orden hafva en dålig klang. Men i detta fall, som i så många andra, är klangen sämre än verkligheten. Det är så vanligt, att man tillgriper ett slagord, och detta blir då tillräckligt vapen för att döda hela saken. — För öfrigt anser jag icke, att man i detta fall kan med full rätt tala om dubbel beskattning. Det är faktiskt fråga om pengar, som göra tjänst två gånger för olika subjekt. I ena fallet hafva de gjort tjänst hos bolaget, i andra hos den som fått utdelningen. När man fått förmånen, är det icke mer än rätt att man betalar skatt för den.

För öfrigt ber jag att få instämman i herr Fredholms uttalande i fråga om formen för utskottets hemställan. Jag anser, att när här endast är fråga om att »taga i öfvervägande» huru vida detta stadgande skall införas eller icke, är dermed icke sagdt, att formuleringen skall bli aldeles sådan som den här är föreslagen. Jag tror, att sjelfva tanken tillräckligt framgår af motiveringen. I motiveringen finnes äfven, om jag icke missminner mig, en erinran, att man kan göra undantag för sjelfva aktiekapitalet. I alla händelser gifver motiveringen otvetydigt vid handen, att det icke varit någon bestämd detaljerad formulering som utskottet afsett, utan blott att vi önskat, att vid en blifvande allmän revision af bevillningsförelagningen denna synpunkt icke måtte lemnas obeaktad.

*Angående
revision af
bevillnings-
förelagningen.
(Forts.)*

Herr Alexanderson: Jag är i all hufvudsak förekommen utaf herr Fredholm och ber därför endast att få instämman med honom.

Herr Wallbom: Olika uppfattningar hafva gjort sig gällande om den dubbla beskattningen. För några år sedan utkom en förelagning om ändring i bevillningsförelagningen, enligt hvilken så kallad »annan fastighet» skulle beskattas. Man afsåg dermed att beskatta backstugusittare m. fl. De tyckte då med skäl, att detta blef en dubbel beskattning, hvilken drabbade desto hårdare, som dessa lägenhetsinnehafvare i allmänhet voro mindre bemedlade personer. Om jordbruksarealen var så stor, att det var möjligt att beskatta lägenheten som jordbruksfastighet, så gjorde man det. Hade lägenhetsinnehafvarne någon sysselsättning med jorden, blefvo de fria från bevillning af inkomst. Men när de icke hade detta, utan arbetade borta på andra håll, fingo de utgöra skatt för inkomst och derjemte skatt för lägenheten. Derigenom fingo de således en dubbel skatt: först för stugan att bo i och sedan för sin arbetskraft, medan en vanlig jordbrukare icke särskildt beskattas för sin bostad.

Äfven nu, när det gäller att beskatta inkomst af aktiekapital, har man invändt, att detta skulle vara en dubbel beskattning. Äfven om det kommer att kännas så af en och annan, som är aktieegare och som helst skulle vilja vara fri derifrån, så tror jag dock icke att man kan anse denna dubbla beskattning vara mera orättvis än den, hvarom jag nyss talade.

Talaren från Jönköping sökte slå an på känslorna, då han sade, att det finnes många kvinnor som hafva del i aktiebolag och klippa kuponger, och af dem skulle man således nu komma och taga dubbel bevillning. Jag antager emellertid att, om någon, det må vara man eller kvinna, har en inkomst af 500 kr. på sina aktier och skall beskattas därför, så får han väl räkna 450 kronor i bevillningsfritt afdrag, och för öfrigt anser jag icke att det är så farligt att beskatta dem, som hafva 500 kronor inkomst blott genom att klippa kuponger.

En talare från Stockholm sade, att det icke skulle vara så farligt att beskatta bolag. Det skulle icke, menade han, hafva någon betydelse, därför att det dör så många bolag. Jag antar emellertid som gifvet, att om någon satt in pengar i ett bolag och

Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)

detta dör, så riskerar han icke att betala någon skatt. Det är naturligtvis endast för de pengar, han får in på sina aktier, han har den skyldigheten. Jag känner i min ort personer, som äro stora bruksegare, hafva del i flera bruk och hafva, skulle jag tro, 30—40,000 kronor om året i inkomster, men som äro fullständigt befriade att betala skatt till staten för dessa pengar. De äro också befriade från att betala några kommunala skatter.

Jag tager mig friheten yrka bifall till utskottets förslag och anser icke, att det innebär någon obillighet mot de små kapitalen.

Med herr Wallbom förenade sig herr *John Ohlsson*.

Herr Gumælius: Ett par utskottsledamöter, som haft ordet efter mig, hafva sagt, att formuleringen kanske icke är så bra, som man skulle önska. Den ene af dem har dessutom förklaradt, att han i hufvudsak instämde uti det viktigaste af mina grunder, men han kom emellertid till motsatt resultat. Jag håller med om, att formuleringen ej är så lycklig, som man skulle önska, enär det gäller att väl väga orden vid ett sådant tillfälle, då Riksdagen skall aflåta en skrivelse till Kongl. Maj:t. Här är till en början ett ord, som blifvit betydligt missförstått. Det är ordet *bolag*. Man skiljer ju i allmänhet emellan handelsbolag och den sorts bolag, som man kallar aktiebolag. Vi ha på sätt och vis en tredje sort, kommanditbolag, hvilka dock hittills haft föga lifskraft i Sverige, föga ifrågakommit här, men som tvifvelsutan, i fall man bestämmer sig för en sådan beskattning af aktiebolag, som här är ifrågasatt, torde komma att få större växtlighet i vårt land. Somlige talare, t. ex. den på dalabanken, hafva fäst sig vid dessa *handelsbolag*, och så har här från bevillningsutskottets herrar ledamöter försports, att handelsbolag menades icke alls. Här skulle icke afses bolag i egentlig bemärkelse, utan *aktiebolag*, ehuru utskottsledamöterna af för mig obekant anledning trott sig icke böra skriva detta, utan trott, att Kongl. Maj:t skall förstå ändå, att, då Riksdagen skrifer bolag, den icke menar bolag i allmänhet, utan den menar aktiebolag. Vill bevillningsutskottet nödvändigt ha det här för sin räkning, så och då det för närvarande efter Första Kammarens beslut icke lär komma längre än till kammarens protokoll, må det väl stå som prof på, huru ett så här viktigt skrivelseförslag affattades i bevillningsutskottet anno 1893.

Herr *Falk* instämde häruti.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman, mine herrar! Det var en ärad talare på stockholmsbanken, som påpekade, att dessa bolag äro till så stor nytta, att man med hänsyn dertill icke borde söka åstadkomma en dubbelbeskattning af dem. För min del har jag gått ut från den synpunkten, att, vare sig ena eller andra bolaget är till nytta eller skada, jag icke vill vara med om en straffskatt, utan från den synpunkten, att hvarje inkomsttagare bör beskattas inom den kommun, der han är bosatt. Nu säger man,

att, om delegare i bolag skall skatta för inkomst af sina aktier, det blir en dubbelbeskattning. Ja, det kan man säga, om man så vill, därför att bolaget skattar för sin rörelse, der det är hemma. Men hela vårt skattesystem, hela nationens skattesystem grundar sig ju på en dubbelbeskattning. Kapitalet beskattas, när det flyttas från en till annan oupphörligt. Om t. ex. en grosshandlare här i Stockholm säljer för några tusen eller några millioner kronor till Vermland, får han naturligtvis skatta för sin inkomst af denna affär här i Stockholm. Om sedan en minuthandlare tjenar på samma lager, får han betala för den inkomst han derigenom förskaffar sig, der han bor. Så är det på alla möjliga områden. Jordbrukaren betalar för sitt taxeringsvärde och för sitt jordbruk, och sedan, om en grosshandlare köper spanmål af honom och tjenar på denna, får han i alla fall skatta för sin inkomst deraf.

Jag kan ej förstå, hvarför icke, fastän bolaget skattar för sin rörelse, der densamma drifves eller styrelsen har sitt säte, en aktieegare, som icke drifver rörelsen, bara sitter och tager inkomst af den, skall skatta därför i den kommun, der han bor. Detta blir detsamma, som när talaren på geffebänken skrifer böcker och har inkomst af denna rörelse. Sedan skickas böckerna till annan ort. Der säljer en annan person dem och har inkomst af dem, han också. Han får skatta för denna inkomst. Dubbelbeskattning förekommer på alla möjliga områden. Sådan kan man naturligtvis icke undvika.

Jag har således gått ut från den synpunkten, att den ene skall skatta inom den kommun, der han är bofast, och en annan individ, der han är bofast. Detta är hufvudsakliga skälet, hvarför jag varit med om det beslut, hvartill utskottet kommit. Om det nu vore fråga om att fatta ett definitivt beslut, att godkänna ett precist formuleradt lagförslag, då kunde man ju resonera mycket om formuleringen. Men då det nu gäller en skrivelse med anhållan, att vid revision af bevillningsförordningen »mätte tagas i öfvervägande, huru vida icke till befordrande af så väl en högre beskattning» o. s. v., synes mig, som man mindre kan behöfva fästa sig vid sjelfva formuleringen, hvarför jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Waldenström: Jag skall först säga, att jag mycket sympatiserar med en motion, som här blifvit väckt, att inkomst af kapital bör beskattas högre än inkomst af arbete. Jag säger detta nu för att undvika missförstånd. Men jag kan, som jag redan sagt, icke vara med om, att inkomst af kapital skall i ett afseende, i ett fall beskattas dubbelt mot hvad *samma* inkomst af kapital i *andra* fall beskattas. Och något annat är här icke fråga om. Om jag *ensam* har en affär, som gifver 5,000 kronors inkomst, så skall jag skatta 50 kronor för detta, och jag skulle icke hafva något emot att, om så fordrades, skatta 100 kronor. Men om vi blifva två egare af samma affär med samma inkomst, så få vi skatta icke för 5,000, utan för 10,000 kronor, d. v. s. då skola först och främst dessa 5,000 kronor beskattas på kontoret, och sedan skola återstå-

*Angående
revision af
bevillnings-
förordningen.
(Forts.)*

Angående
revision af
bevillnings-
förrordningen.
(Forts.)

ende 2,475 kronor beskattas, när de komma hem till mig, och 2,475, när de komma hem till honom, som jemte mig eger affären. Det är alldeles, som om herrarne i utskottet trodde, att affären eger sig sjelf, och att det icke är någon person, som eger den. Derpå grundar sig det missförstånd, som både herrar Beckman och Jansson i Krakerud gjort sig skyldiga till.

Det är naturligt, att, när ett kapital öfvergår från en person till en annan genom någon affär, bör det beskattas hos både den ene och den andre. Om jag förtjenar 1,000 kronor, skall jag naturligtvis betala skatt därför, och om en annan sedan förtjenar samma belopp af mig, skall äfven han skatta för det. Men att *jag sjelf* för *samma* summa skall beskattas på *två* ställen, det finner jag orimligt. Antag att jag hade en affär, som gäfvade mig 5,000 kronors inkomst, och att jag vore *ensam* egare af den och någon sade: »dessa 5,000 kronor skola först beskattas på ditt kontor; och sedan, när du sjelf uppbär dem, skola de beskattas på nytt igen», hvad vore det för rättvisa i det? Men är det icke rättvist, när egaren är *en*, huru kan det då bli rätt, så snart egarne bli två eller flere? Här kan man ju icke tala om en kapitalöfverflyttning i egentlig mening. Kapitalet öfvergår här från *affärens kontor* till *affärens egare*, och detta måtte väl icke vara detsamma, som att det öfvergår från *en egare* till *en annan*. Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå; och förklarade herr talmannen sig anse den senare propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som afslår bevillningsutskottets hemställan i mom. d) af punkten 1 i betänkandet n:o 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är nämnda hemställan af kammaren bifallen.

Omröstningen visade 59 ja men 103 nej; hvadan utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Som tiden nu var långt framskriden, uppsköts den vidare föredragningen af det föreliggande betänkandet till kl. 7 e. m., då detta sammanträde, enligt utfärdadt anslag, komme att fortsättas.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr *F. M. Stånggren* under 4 dagar fr. o. m. den 25 dennes
 och » *C. E. Thermanius* » 2 » » » 27 »

revision
 beviljad
 för
 (Forts.)

§ 8.

Herr talmannen tillkännagaf, att, enligt mellan herrar talmän träffad öfverenskommelse, gemensamma omröstningar öfver de voteringspropositioner, som redan blifvit eller derförinnan kunde varda af båda kamrarne godkända, komme att anställas måndagen den 1 instundande maj.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3.59 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.